

L'ALFABET

A	<i>a</i>	N	<i>ena</i>
B	<i>be (alta)</i>	O	<i>o</i>
C	<i>ce</i>	P	<i>pe</i>
Ç	<i>ce trencada</i>	Q	<i>cu</i>
D	<i>de</i>	R	<i>erra</i>
E	<i>e</i>	S	<i>essa</i>
F	<i>efa</i>	T	<i>te</i>
G	<i>ge</i>	U	<i>u</i>
H	<i>hac</i>	V	<i>ve (baixa)</i>
I	<i>i</i>	W*	<i>ve doble</i>
J	<i>jota</i>	X	<i>xeix o ics</i>
K*	<i>ca</i>	Y**	<i>i grega</i>
L	<i>ela</i>	Z	<i>zeta</i>
M	<i>ema</i>		

* Emprat solament en paraules d'altres llengües o abreviatures convencionals: *kàiser, kamikaze, km, watt, wagnerià, etc.*

** Emprat solament a dins del dígraf *ny*: *companyó, campanya, cunyat, vinya, enginyer, canya, muntanya, etc.*

LES VOCALS

A

Té sempre el mateix so, com en italià, sigui en posició **tònica**, sigui en posició **àtona**:
casa, pas, prova, gerra, car, farina, pera.

VOCAL TÒNICA

En una paraula polisíl·laba, és la vocal de la síl·laba que és pronunciada amb més força, on la veu resta un poc de més.

VOCAL ÀTONA

En una paraula polisíl·laba, totes les altres vocals no tòniques.

Si és tònica pot ésser oberta [ɛ] (*ver, terra, peu, deu [10], serra, set [7], melsa*) o tancada [e] (*festa, meu, set, pes, veu, pega, arreu*).

Si és àtona, se neutralitza pronunciant-se normalment [a]: *embut, pare, mare, meitat, sostre, encara, pessic, mesura, escombra, gendre, Caterina, Teresa, Esteve, resposta, dimecres, divendres.*

E

* * *

En alguerès hi ha casos d'e àtona pronunciada [i]: edat, pensió, seminari, Cecília, Felip, estiu, llegir, decidir, defendre, atrevir, xeminera, vestimenta.

També hi ha casos d'e àtona pronunciada e oberta [ɛ] o tancada [e]: benefici, calendari, setanta, debades, eliminació, endemà, endedemà i sendedemà, gentil, general, feesa, gentalla, higiene, hipòtesi, però, televisió, veritat, auge.

Hi ha paraules en les quals la e àtona pot ésser pronunciada, segons lo parlant, [a] o [i]: rebaixar, destruir, mentir, respecte, denúncia, permís, recivir, revolució.

I

Té sempre el mateix so [i] sigui en posició tònica, sigui en posició àtona: *idea, candi, bic, i, iaio, pinta, criteri, amic.*

O

Si és tònica pot ésser oberta [ɔ] (*cosa, bo, obra, col, so, cor, bota, tro, foc*) o tancada [o] (*dos, só, fórmula, amor, bomba, poma, tot, Ramon*).

Si és àtona, se neutralitza normalment en [u]: *bolet, botiga, carro, color, companyia, cosí, dolor, ferro, fondo, ganxo, Joan, Josep, local, manco, poal, Torí, Nàpols.*

Hi ha casos on se mantén sense canviar en [u]: *poesia, moto, noranta, foto, col·lega, homologar, col·laborar, oral, normal.*

U

Té sempre el mateix so, com en italià, sigui en posició tònica, sigui en posició àtona: *abundant, dur, unitat, fum, universal, nu, punta, cru, pur, u.*

EXCEPCIONS

Les paraules hospital, moment i obscur se pronuncien respectivament [aspi'tal], [ma'mentu] i [as'kur], cosa que, però, no ne té de modificar la grafia.

Modernament, en la pronúncia algueresa, s'és transformada en [i] la i de les paraules aigua, aiguada, aigüer, aigüeta, caiguda; i la de les formes verbal de caure: caic, caigui, caiguis, caigui, caiguem, caigüeu, caigüin, caiguessi, caiguessis, caiguessi, caiguéssim, caiguéssiu, caiguessin, caigut, caiguda, caiguts, caigudes. Això no ne té de modificar la grafia correcta amb i.

LES CONSONANTS

Normalment té el mateix so [b] com en italià, per ex.: *boca, hàbil, banda, abundant, botó, abril, obeir, brut, camba, obrar, combinar, abnorme, combregar.*

Si és en posició final de paraula, de sola (-b) o seguida de r (-br), pren lo so de [p]: *adob, (jo) arrib, (jo) obr, (jo) escombr, (jo) acab, (jo) rob, (jo) sembr.*

* * *

B

En alguerès, a davant de les consonants -d, -j, -m, -s, -t i -v, la b s'assimila a la consonant següent i, per això, no se pronuncia. Així tenim

-BD-: súbdit, subdivisió;

-BJ-: objecte, subjecció;

-BM-: submossar, submergible;

-BS-: observar, substància, absolució, substituir;

-BT-: obtenir, subtil, subterrani, dissabte;

-BV-: subvenció, òbviament, subvenir.

La paraula adobs, plural del substantiu adob, se pronuncia [a'dots] (v. casos "-PS-" i "-PÇ-" de la consonant "P").

C

A davant de les consonants i de les vocals *-a*, *-o*, *-u* té el mateix so [k] com en italià: *casa*, *taca*, *cor*, *acròbata*, *rancor*, *cua*, *culpa*, *evacuar*, *comanar*, *cascar*, *bic*, (jo) *estudic*, (jo) *envic*, *cuina*.

Quan se troba a davant de les vocals *-e* i *-i* té el so de la *s* sorda [s]: *cedra*, *ancià*, *cel*, *bocí*, *cent*, *gràcia*, *ciri*, *encendre*, *solució*, *cigala*, *fàcil*, *cigarro*, *amicícia*, *calcigar*, *civil*, *Vicent*, *cinc*, *cera*.

* * *

En alguerès, també la doble -cc- a davant de les vocals -e i -i té el so [s]: acció, succeir, acceptar, conducció, accident, secció.

Lo grup consonàntic -cs, en final de paraula, se pronuncia [ts]: sacs, pocs, jocs, focs, joncs, doncs.

Si se troba a davant de la consonant -t, la c s'assimila i per això, no se pronuncia. Així tenim

-CT-: contacte, acte, doctor, activitat, contracte, tractar.

EXCEPCIÓ

Per influència de la fonètica sarda, l'alguerès pronuncia [g] la c en les paraules: card, corbata, carbó, tàctica. Això, però no ne té de modificar la grafia correcta amb la c.

Ç

Té el so de la *s* sorda [s] i se troba exclusivament enmig o en final de paraula, però mai en principi. Si és enmig de paraula, pot estar solament a davant de les vocals *-a*, *-o* i *-u*: *raça*, *abraç*, *peça*, *cançó*, *caça*, *calçó*, *capaç*, *forçut*, *braç*, *maç*, *dolç*, *pinça*, *puça*.

Normalment se pronuncia [d] com en italià quan és en principi de paraula o després d'una consonant: *dona, condició, endreçar, dau, condonar, demà, endret, deute, endemés, endolcir, endàvia, conducció.*

En posició final se pronuncia [t]: *sord, fred, verd, solitud, còmod, estúpid, (jo) buid.*

Lo grup consonàntic *-ds*, en final de paraula, se pronuncia [ts]: *sords, freds, verds, (tu) perds, còmods.*

* * *

D

En alguerès és freqüentíssim que la d intervocàlica prengui el so de la r no vibrant [r], fenomen dit rotacisme: cada, roda, cadira, reda, seda, pedaç, anada, rodó, escudir, decidir, nitada, moneda, traïdor, sedàs, bugada.

Però se mantén lo so [d] en certes veus doctes i sardismes: adorar, educació, puroda, empoda, pudor, fidel, estudiar, edat, moda, bodinar.

Lo grup consonàntic intervocàlic o inicial -dr- normalment és pronunciat com una r doble [r]: dret, padrí, lladre, pedra, pedral, podrir, bodroni, vidre, aquidrar. Però se mantén lo so [dr] en certes paraules com esquadra, quadrat, droga, draga, dromedari, dramàtic.

A davant de les consonants -m i -v, la d s'assimila a la consonant següent i, per això, no se pronuncia. Així tenim

-DM-: administrar, admiració;

-DV-: advocat, advertir.

F

Té sempre el mateix so [f] com en italià: *fals, confiar, fugir, feo, força, festa, afrontar, defendre.*

G

Com en italià, se pronuncia [g] (so velar) a davant de les vocals *-a*, *-o* i *-u* i de les consonants (*gana*, *llimbrígol*, *fongut*, *gros*, *enigma*); i [dʒ] (més sonor) a davant de les vocals *-e* i *-i* (*urgent*, *girar*, *canonge*, *gener*), de sola o precedida de *t*- (*fetge*, *relotger*, *viatge*).

En posició final se pronuncia [k]: *nurag*, *fang*, (jo) *amag*, *sang*, (jo me) *colg*, *areng*. L'adjectiu singular *alegr* sona [a'lekr] i el plural *alegrs* fa [a'lets].

Lo grup *gu-* més *-a* i *-o* se pronuncia [gu] com en italià: *guant*, *llengua*, *aiguós*.

Lo grup *gu-* més *-e* i *-i* se pronuncia [g] (so velar): l'*Alguer*, *guerra*, *guia*, (que jo) *envigui*, (que tu) *siguis*, *guitarra*.

Si hi és la dièresi, però, se torna a pronunciar també la *u*: *ungüent*, *ambigüitat*, *següent*, *aigües*.

En posició final, lo dígraf *-ig* se pronuncia palatal [tʃ]: *mig*, *goig*, (jo) *vaig*, *bolig*, (jo) *veig*, *festeig*, *bromeig*, *maig*, *desig*, (jo) *passeig*.

També s'ampra el dígraf *-ig* en les paraules compostes *migdia* (pronunciada [miz'dia] per fonètica sintàctica) i *migjorn* (pronunciada [mi'tʃol]).

* * *

En alguerès, a davant de la consonant -m, la g s'assimila a la consonant següent i, per això, no se pronuncia en paraules com augmentar, fragment, diafragma.

Lo grup consonàntic -gs, en final de paraula, se pronuncia [ts]: nurags, fangs.

Per influència de la fonètica sarda i sasseresa, a voltes la g té el so tècnicament definit "fricatiu prepalatal sonor" [ʒ], com en francès, a davant de les vocals -e i -i: egemple, agerto, quigina, brager, estriginar, blanquigino, i totes les formes verbals de brujar on lo radical brug- se troba a davant de les vocals -e i -i (tu bruges, nosaltros brugem, ellos/elles brugen, que ell/ella brugi, etc.).

H

Aquesta consonant és muda i no se pronuncia mai, tenint solament valor ortogràfic i etimològic: *hora, hi, humiliar, coherent, alhora, hereu, hàbil, ahir, hort, inhibició, conhort, habitar, haver, prohibició, ham, adhesió, home, honest, hipòtesi, herba, perhom, cohesió.*

J

Té el mateix so sonor [dʒ] com la *g*, de sola o precedida de *d-* i *t-*: *jove, conjunció, Joan, taronja, ajut, jubilat, ja, judia, jutge, jurament, adjunir o adjunyar, joc, viatjar, fotja, coratjós, mitjà, adjudicar, adjutori.*

Normalment pot estar solament a davant de les vocals *-a, -o* i *-u*, fores de casos com *Jesús, Jesuset, jesuïta, jesuític, jerarca, jerarquia, jeràrquic, jeroglífic, Jerusalem, objecte, projecte, subjecte, subjecció, conjectura.*

En final de paraula, exclusivament en la primera persona singular del present d'indicatiu dels verbs acabats en consonant més *-jar*, pren lo so palatal [tʃ]: (jo) *menj* (de *menjar*), (jo) *viatj* (de *viatjar*), (jo) *penj* (de *penjar*), (jo) *pitj* (de *pitjar*), (jo) *arranj* (de *arranjar*).

* * *

En alguerès, la j del pronom personal jo se pronuncia [i].

*Per influència de la fonètica sarda i sasseresca, a voltes la j té el so tècnicament definit «fricatiu prepalatal sonor» [ʒ], com en francès, a davant de les vocals -a, -o i -u en les paraules: *ajajo, ajamboliat, camjola, ajàpido, ajo, bambjunc, braja, bruja, canjoni, estajó.**

EXCEPCIÓ

*Per influència de la fonètica italiana, l'alguerès pronuncia [i] la j de les paraules *cònjuge, conjugació, objecció, injecció, adjacent, abjecció, abjurar, projecció.**

En posició inicial o final de paraula se pronuncia [l] com en italià: *lego*, *lcor*, *dèbi/*, *parda/*.

Si és doble, la /forma dos diftongs

- ❖ -LL-: té el so palatal [ʎ], com en les paraules *olla*, *lli*, *al·lò*, *lliri*, *escude/la*, *llong*, *Lluís*, *ga/llina*, *ore/la*, *llet*, *Llorenç*, *Lúcia*;
- ❖ -L·L-: té el so de la /doble [ll], com en italià, i el puntet a mitja altària (·) se diu «punt volat»: *col·lega*, *ca/·l·l·grafia*, *sí/·l·l·laba*, *i/·l·l·lució*, *col·lecció*, *i/·l·l·luminació*, *anu/·l·l·lar*, *col·laborar*, *metà/·l·l·lc*.

* * *

En alguerès és freqüentíssim que la -l- intervocàlica (així com succeeix a la d) prengui el so de la r no vibrant [r], fenomen dit rotacisme: palau, oli, saludar, malaltia, ala, olor, volar.

Però se mantén lo so [l] en certes veus com: alegria, delirar, elevacio, aliment, dluir, agilitat.

També a dins dels grups bl-, cl-, fl-, gl-, pl- la l és pronunciada [r]: blau, possible, clau, fletxa, glòria, plor, miracle, flac, clariana, flor, unflar, un gla, glopada, plat, ple, iglésia, responsable.

També en aqueixos casos, però, hi ha paraules on la l mantén el sou so: blindat, global, ablució.

L'alguerès ha perdut, de pocs decennis, lo so palatal [ʎ] en posició final, reduint-lo a una sola [l]: cavall, ull, coll, vorell, all, bell, coll, rovell, treball, mirall, clivll. Lo mateix succeeix amb els plurals: cavalls, ulls, colls, vorells, alls, bells, colls, rovells, treballs, miralls, clivlls.

Retorna el so correcte en totes les paraules derivades com cavaller, ulleres, collana, vorellar, allada, bella, treballar, mirallet, clivllar; i també en expressions com bell arbre, aquell home, bell empleo.

EXCEPCIÓ

Les paraules llenya i enlloc avui en dia són pronunciades, per fonètica sintàctica, respectivament [ˈɲɛɲa] i [aˈɲɔk].

M

Té el mateix so [m] com en italià: *amor, ambició, mirall, comare, humiliar, trossam, consum, ànima, mirar, com.*

* * *

Si se troba primer de la f, de la p, de la s i de la t, en alguerès popularment és pronunciada [n]: èmfasi, càmfora, temps, premsa, premsar, temptar, compte, comptar, comte.

Lo mateix succeeix amb totes les m finals en síl·laba àtona, que se troben en les primeres persones plurals de l'Imperfet d'Indicatiu, de les del Condicional i de les de l'Imperfet de Subjuntiu de tots los verbs:

- ❖ *cantàvem, anàvem, coiévem, responévem, érem, fugívem / fugíem (Imperfet d'Indicatiu);*
- ❖ *fórem / siguerívem / sigueríem, jugarívem / jugaríem, caurívem / cauríem, proponguerívem / propongueríem, obrirívem / obriríem (Condicional);*
- ❖ *penséssim, fóssim / siguéssim, muntéssim, estiguéssim, riguéssim, sofríssim (Imperfet de Subjuntiu).*

S'assimila i, per això, no se pronuncia, quan se troba a davant de la n: condemna, condemnar, columna, damnació.

N

Té el mateix so [n] com en italià: *dona, anca, anar, nu, negre, onda, nou.*

Amb la *y* forma el dígraf *ny* que té el so palatal [ɲ]: *enginyer, castanya, anyada, cunyat, minyó, muntanya, vinya, companyó, companyia, munyir, nyoquets, canya.*

* * *

L'alguerès ha perdut, a la primera meitat del Nou-cents, lo so palatal [ɲ] en posició final, reduint-lo a una [n]: any, enguany, estany, engany, dany, juny, bany.

Succeeix lo mateix amb el plural: anys, estanys, enganys, danys, banys.

Hi ha casos d'assimilació de la n a la consonant següent com en les paraules: enrabià, enraonar, enmig, enlluminar (que també se pot diure il·luminar), enganxar, instal·lar, constel·lació, construir, instrument.

Lo cas d'enriquir pot presentar assimilació de la n a la r següent o distinguir clarament n i r, segons qui parla: [anri'ki] o [ari'ki].

P

Té el mateix so [p] com en italià: *por, trapa, prova, ampolla, punta, àpio, compare, pneumàtic, culpa.*

* * *

En alguerès la p s'assimila a la consonant següent i no se pronuncia, en los casos

-PC-: inscripció;

-PG-: capgirar;

-PT-: escriptura, prompt, prompta.

Los grups -ps- i -pç- són pronunciats amb el so palatal [ts]: temps, camps, cops, campsant, capçal, capçana.

Lo nom personal Josep normalment se pronuncia sense la p final, que, però, torna regularment quan s'ampren les expressions «Jesús, Josep i Maria» i «Jesus, Maria Josep!».

Q

Com en italià, pot estar exclusivament a davant de la *-u* més altres vocals. Lo grup *qu-* més *-a* i *-o*, per això, se pronuncia [ku] / [kw] com en italià: *quan*, *quant*, *quocient*, *enquadrar*, *quatre*, *obliquament*, *quaresma*, *quotidià*, *equació*, *quasi*, *quota*.

Lo grup *qu-* més *-e* i *-i* se pronuncia [k]: *jaqueta*, *qui*, *que*, *orquestra*, *quefer*, *quiet*, *aquest* / *aqueix* / *aquell*, *Miquel*, *màquina*, *quinze*, *paquet*, *esquena*.

Si hi és la dièresi, però, se torna a pronunciar també la *u*: *qüestió*, *ubiqüitat*, *freqüent*, *delinqüent*, *inqüitat*, *eqüestre*.

EXCEPCIÓ

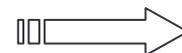
L'alguerès pronuncia [kɔ'ranta] lo numeral quaranta (40), però això no ne té de modificar la justa grafia.

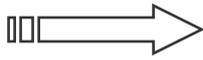
R

La *r*, normalment, se pronuncia com en italià: *ara*, *viure*, *arena*, *raó*, *braç*, *corrir*, *terra*, *arreu*.

La *r* final és muda

- ❖ en los Infinitius Presents dels verbs acabats en *-ar*, *-er* tònic i *-ir*: *anar*, *cantar*, *fer*, *desfer*, *poguer*, *volguer*, *saber*, *obrir*, *sentir*, *succeir*;
- ❖ en totes les paraules que acaben en *-ador* e *-idor*: *Salvador*, *plorador*, *servidor*, *cosidor*, *mocador*;
- ❖ en la preposició *per* i en paraules com (la) *sabor*, *olor*, *menester*, *primer*, *pitjor*, *carrer*, *paper*, *muller*, *gener*.

R

La *r* final és pronunciada

- ❖ en los Infinitius presents dels verbs acabats en *-er* àtona: *ésser, conèixer, reconèixer, merèixer, nàixer, parèixer*;
- ❖ en tots los monosíl·labs: *car, mar, ver, tir, (jo) mir, cor, por, dur, pur*;
- ❖ en paraules com *senyor, enter, cavaller, honor, mentider, millor*.

* * *

L'alguerès pronuncia [l] quasi totes les r que precedeixen una altra consonant: març, hort, parlar, part, herba, corda, perquè, verd, curt, port.

Lo grup -rn, a voltes és pronunciat [l] (forn, carn, infern, hivern), altres voltes [n] (tornar, govern, taverna, cisterna).

La r, en alguerès no se pronuncia en paraules com arbre, marbre, perdre, prendre, sorprendre.

S

Com en italià, és sonora [z] quan se troba enmig de dues vocals de sola: *casa, avisar, mesa, cosir*.

És dura, o sorda [s], quan és doble, inicial o final: *massa, sant, sopa, assassí, os, cas, fos, ús*.

* * *

Quan se troba després una altra consonant en alguerès tendeix a assumir un so lleugerament palatal [ʃs]: (tu) prens, (tu) tens, sols, pols, (tu) véns, consumir.

T

Normalment té el mateix so [t] com en italià: *tu*, *atenció*, *buit*, *entrada*, *cantar*, *untar*, *treball*, *tutor*, *contra*.

No se pronuncia quan és a dins dels grups

- ❖ -TG- (se pot trobar exclusivament a davant de la *e* i de la *i*): *relotge*, *jutge*, *fetge*, (que ell) *viatgi*, (que tu) *pitgis*, *salvatge*.
- ❖ -TL-: *ametla*, *espatla*, *espatlera*, *motlo*;
- ❖ -TLL-: *ratlla*, *ratllar*, *bitllet*, *butlletí*, *vetlla*;

No és pronunciada també en la paraula *setmana*.

V

Té el mateix so [v] com en italià: *valor*, *convocar*, *aíis*, *ver*, *veure*, *convenció*, *salvar*, *cove*.

La *v* final se pronuncia [f], i això succeeix exclusivament en la 1a persona singular del Present d'Indicatiu dels verbs acabats en *-var* i *-vir*: (jo) *salv*, (jo) *prov*, (jo) *escriv*, (jo) *viv*, (jo m')*atriv*, (jo) *trav*, (jo) *destrav*, (jo) *llev*, (jo) *observ*, (jo) *reciv*, (jo) *mentov*, (jo) *conserv*.

Pren lo so [b] en les paraules *canviar* i *vòmit*.

X

En principi de paraula pot tendre dos sons

- ❖ [ʃ] (com *sc-* italià en la paraula *scelta*): *xarop, xaloc, xerpa, xal, xo!, ximpanzé*;
- ❖ [tʃ]: *xapa, xacar, xapí, xícara, xifra, xeminera, xinès, xisto, xiu, xia, xu, xa, xompull, xutxar, xiscar, xeringa*;

Enmig de paraula, després d'una consonant se pronuncia [tʃ]: *ganxo, manxa, marxar, planxa, punxar, xinxa, arxiu*.

Lo dígraf *-tx-* té el so paltal [tʃ]: *butxaca, cutxo, fletxa, tatxeta, botxa, atxa, xotxorombel·la*.

Lo dígraf *-ix* té el so [ʃ] quan se troba després de les vocals *a-, o-, e-, u-*: *això, així, cuixa, coixí, coixinera, caixa, aixecar, eixugar, calaix, faixa, mateix, peix, bruixa, queixal, feix, tirabuixó, deixar, aixeta*.

Retorna el so de la *i*, pronunciant-se per això [iʃ], després de consonant en paraules com: *clixé, píxar*; i també en la paraula *guix* i derivats (*enguixar, guixera*).

En lo prefix *ex-* se pronuncia normalment [ks] però, segons lo cas, també [gs]: *expresident, exsíndic*.

* * *

Per influència de l'italià, en alguerès la x enmig de paraula assumeix diversos valors fonètics:

- ❖ *s sorda o dura [s], a davant de consonants: excusa, extraordenari, expressió, expendre, experiment, excavar, extracció;*
- ❖ *s dura o sorda [s], en certes posicions intervocàliques: pròxim, axioma, màxim, flexió, fixar, complexitat.*
- ❖ *s sonora [z], en altres posicions intervocàliques: examinar, exactament, existir, inexorable, exemple, exhibició, elixir, exhalació.*

L'alguerès pronuncia [s] la x de les paraules xiulet i xiuletar.

Z

L'únic cas de pronúncia correcta [z], segons la fonètica catalana, se troba en la paraula *azul*, que és pronunciada amb la z sonora: [a'zul].

Lo grup *-tz-* se pronuncia [dz]: *dotze*, *tretze*, *setze*, *organització*, *màtzara*, *utilització*, *cótzter*.

* * *

En tots los altres casos, per influència de l'italià, té el so [dz], de sola o precedida de consonant: zeta, zitània, zona, zero, zeta, onze, catorze, quinze, esmorzar, donzella, bizantí.

SUPRESSIÓ O ADDICIÓ DE A INICIAL

En diverses paraules que comencen per *a-*, se perd aquest so en lo llenguatge parlat, però això no se té de representar en la llengua escrita: *abella*, *agulla*, *amenança*, *amençar*, *ametla*, *anell* (també canviant lo gènere: **la nell*), *aranya*, *audiència*, *avantatge*, *avellana*.

També hi ha casos en los quals, parlant, s'adjunyi una *a* inicial i que no se té d'escriure: ⟨*a*⟩citar, ⟨*a*⟩copiar, ⟨*a*⟩jurar, ⟨*a*⟩lanxa, ⟨*a*⟩lligar, ⟨*a*⟩mostrar, ⟨*a*⟩preparar, ⟨*ar*⟩record i ⟨*ar*⟩recordar, ⟨*ar*⟩reposar, ⟨*ar*⟩restar, ⟨*ar*⟩retirar, ⟨*ar*⟩robar, ⟨*ar*⟩rosegar, ⟨*a*⟩sistemar, ⟨*as*⟩suerar, ⟨*a*⟩turmentar.

Arrés canvia en la forma *res*, usada després de la preposició *de* o després d'una sèrie de paraules acabades en [a] fonètica: *de res*, *no fa res*, *no volem portar res*, *sense diure res*.

CASOS DE LA E

En los casos del diftong *ei* àton, habitualment no se pronuncia la *e*, però se té d'escriure el mateix lo dígraf *ei*: *eixir*, *creixir*, *reseixir*, *teixir*, *freixura*, *lleixiu*, *seixanta*.

La mateixa cosa succeeix amb la *e* de *abeurador*, *lleuger* i *Lleonard*.

També hi ha casos, en la conjugació verbal, on la *e* no és pronunciada:

- ❖ persona 6 del Present d'Indicatiu dels verbs que acaben en *-ure*:
cauen, *beuen*, *mouen*, *riu**en*;
- ❖ persona 5 de l'Imperfet d'Indicatiu de tots los verbs: *cantàveu*, *teníveu* o *teníeu*, *pareixéveu*, *féveu*, *coiéveu*, *obríveu* o *obríeu*, *sentíveu* o *sentíeu*;
- ❖ persona 5 del Condicional Present de tots los verbs: *cantaríveu* o *cantaríeu*, *tengueríveu* o *tengueríeu*, *pareixeríveu* o *pareixeríeu*, *faríveu* o *faríeu*, *cogueríveu*, *cogueríeu*, *couríveu* o *couríeu*.

CASOS DE LA I

Se té d'escriure sempre la *i* de les paraules *audiència*, *diumenge*, *importància*, *medicina*, *pacència* i *presència*.

Quasi totes les paraules que comencen amb *his-*, *im-*, *in-* en alguerès són pronunciades amb el so [a] inicial, cosa que, però, no se té de representar gràficament: *història*, *imaginar*, *impedir*, *important*, *impossible*, *innocent*, *inserir*, *inspirar*, *instruir*, *instrument*, *interessant*, *inútil*.

ADDICIÓ D'UNA REUFÒNICA

Hi ha paraules on, parlant, s'adjunyi una *r*, dita eufònica; això no se té de representar en la llengua escrita: *cocarroi*, *arau*, *flastomia*, *claueta*, *creueta*, *Eloi*, *paella*, *palauet*, *remei*, *remeiar*, *Bartomeu*.

ADDICIÓ D'UNA T FINAL

Hi ha paraules que adjunyin una *t* al final, cosa que no se té de representar en la llengua escrita: a *lluny*(*t*) ([a'λunt]), *gremi*(*t*), *on*(*t*), *premi*(*t*)*quan*(*t*), *Carme*(*nt*) ([ˈkalmɛnt]), *Mercè*(*t*) ([malˈtset]).

LA METÀTESI

La METÀTESI és un fenomen fonètic que se té quan un so, a dins d'una paraula, canvia de posició.

En alguerès hi ha un cert nombre de casos de metàtesi, sobretot en presència de la *r*. Essent un fenomen merament fonètic i no morfològic, no té de modificar la llengua escrita.

Elenc de paraules que són pronunciades sistemàticament amb metàtesi:

<i>FORMA CORRECTA</i>	<i>FORMA INCORRECTA PER METÀTESI</i>
boira	<i>*bòria</i>
buidar	<i>*budiar</i>
cabra (<i>i derivats</i>)	<i>*craba, *crabit, etc.</i>
cirurgià	<i>*surigià</i>
ciutat	<i>*suitat</i>
cogombre	<i>*cogrombe</i>
cuidado	<i>*cudiado</i>
desbuidar	<i>*desbudiar</i>
destral	<i>*drestal o *restal</i>
a dintre	<i>*a drinte o *arrinte</i>
doctrina	<i>*droctina o *rotina</i>
dormir	<i>*dromir o *romir</i>
endormiscar	<i>*endromiscar o *arromiscar</i>
esfondrar	<i>*esfrondar</i>
estornell	<i>*estronell</i>
febrer	<i>*freber</i>
febrós	<i>*frebós</i>
formatge	<i>*fromatju</i>
forment	<i>*froment</i>
formígola	<i>*fromígola</i>

graduat	<i>*graudat</i>
palmarju	<i>*plamarju</i>
patró	<i>*prató</i>
pebre	<i>*prebe</i>
perfum (i derivats)	<i>*prefum, perfumar, etc.</i>
poagra <i>(en l'expressió «Ésser amb les poagres»: caminar lentament com qui té una malaltia als peus)</i>	<i>*proaga</i>
pobre -a (i derivats)	<i>*probe, *emprobir, etc.</i>
processó	<i>*porcessó</i>
pulmoni	<i>*plumoni</i> (amb rotacisme de la l)
tempre <i>(com en l'expressió «Són de tot un ventre, no són de tot un temple»: 'quan dos germans tenen un caràcter totalment diferent')</i>	<i>*trempe</i>
tendre i derivats com mantendre, sostendre, etc.	<i>*trende, *mantrende, *sostrende, etc.</i>
tendre -a (adjectiu)	<i>*trende -a</i>
turmell	<i>*trunell</i>
turment (i derivats)	<i>*trument, *trumentar, etc.</i>
ufàbrica	<i>*ufràbrica</i>
xicoira	<i>*xicòria</i>

També hi ha una sèrie de paraules que, segons lo parlant, poden ésser pronunciades amb metàtesi o sense:

<i>FORMA CORRECTA</i>	<i>FORMA INCORRECTA PER METÀTESI</i>
castrar	* <i>crastar</i>
catedral	* <i>catredal</i>
fabricar	* <i>frabicar</i>
frailarjo	* <i>fraliarjo</i>
Gabriel	* <i>Grabiel</i>
lladre	* <i>ralle</i>
ocasió	* <i>causió</i>
publicar	* <i>plubicar</i> (amb rotacisme de la l)
purgatori	* <i>prugatori</i>

[L'ACCENT]

QUI COSA ÉS

L'accent és un senyal diacrític que serveix per indicar gràficament, en una sèrie determinada de casos, la síl·laba tònica.

* * *

SIL·LABES TONIQUES

En les paraules polisíl·labes hi ha una síl·laba que és pronunciada amb més força respecte a les altres, que se diu SIL·LABA TONICA.

Si aquesta síl·laba és l'última, la paraula és definida **AGUDA**; si és la penúltima, la paraula és **PLANA**; si és la tercera de la fi, o *antepenúltima*, la paraula és **ESDRÚIXOLA**.

* * *

COM POT ÉSSER

Pot ésser **OBERT** o greu (˘), i **TANCAT** o agut (´).

* * *

VOCALS

La <i>a</i> pot tendre solament l'accent obert:	à
La <i>e</i> pot tendre sigui accent obert, sigui accent tancat:	è, é
La <i>i</i> pot tendre solament l'accent tancat:	í
La <i>ò</i> pot tendre sigui l'accent obert sigui l'accent tancat:	ò, ó
La <i>u</i> pot tendre solament l'accent tancat:	ú

EN QUALS CASOS S'AMPRA

Tenen accent totes les paraules <u>agudes</u> que acaben en		ancià, capità, cafè, també, jardí, això, allò, però, canó, solució, rocó, raó, comú; comàs, després, congrés, revés, passadís, embolicós, repòs; (ell) encén, (jo) camí.
	vocal	
	vocal + -s	
	-en	
	-in	

Totes les altres paraules agudes no porten l'accent:

desert, Ramon, (ell) respon, amor, tinent, divuit, consell, calaix, animal, refet, consol, ancians, capitans, jardins, canons, comuns, enter, desig, Joan, antic, buit, canal, menester.

Tenen accent totes les paraules <u>planes</u> que no acaben en		dèbil, fàcil, astròleg, físic, simpàtic, espòtic, ésser, útil, còmic, bísol, estímulo, dipòsit, esfèric, déntol, càlcul.
	vocal	
	vocal + -s	
	-en	
	-in	

Totes les altres paraules planes no porten accent:

(ell) estudia, casa, compare, corona, premi, caos, esfera, braços, exemple, caminera, escola, jove, moneda, camisa, ginqueta, lloca.

Tenen accent totes les paraules <u>esdrúixoles</u> :	pólvora, gramàtica, àrea, ària, sèrie, bèstia, fórmula, física, custòdia, glòria, espècie, supèrbia, iglésia.
--	---

<p>Té sempre l'accent tancat (é) la e de:</p>	<p>LES PERSONES 1 DEL FUTUR SIMPLE DE TOTS LOS VERBS:</p> <p>cantaré, anigueré, dongueré, faré, pogueré, coneixeré, sigueré, estigueré, volgueré, respongueré, cauré, veuré, diuré / digueré, creuré, trauré, obriré, partiré;</p>
	<p>TOTES LES PERSONES 4 I 5 DE L'IMPERFET DE SUBJUNTIU DELS VERBS EN -AR, -ER, -RE:</p> <p>cantéssim, cantéssiu; aniguéssim, aniguéssiu; donguéssim, donguéssiu; facéssim, facéssiu; poguéssim, poguéssiu; coneixéssim, coneixéssiu; siguéssim, siguéssiu; estiguéssim, estiguéssiu; volguéssim, volguéssiu; responguéssim, responguéssiu; caiguéssim, caiguéssiu; veiéssim / vegéssim, veiéssiu / vegéssiu; diguéssim, diguéssiu; creiéssim, creiéssiu; traiéssim, traiéssiu.</p>
	<p>LES PERSONES 4 I 5 DE L'IMPERFET D'INDICATIU DEL VERB ESSER: érem, éreu.</p>

<p>Tenen la o amb accent tancat (ó):</p>	<p>les formes verbals del verb <i>ésser</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fórem, fóreu (persones 4 i 5 del Condicional); - fóssim, fóssiu (persones 4 i 5 del Subjuntiu).
--	---

EXCEPCIONS

S'ampra l'accent també en una curta sèrie de paraules, a fores de la normativa general de l'accent:

- **bé, béns** (contrari de *mal*, i també 'propietat, capital')
- **bóta, bótes** (recipient per posar el vi)
- **cóc, cócs** (pa llong i pla)
- **déu, déus** (ésser diví)
- **dóna, dónes** (formes verbals de *donar*)
- **fóra** (forma verbal d'*ésser*)
- **mà** (part terminal del braç, on hi són los dits)
- **més** (contrari de *manco*)
- **món** (la terra)
- **móra, móres** (fruit)
- **nét, néta, néts, nétes** (fill/-a del fill o de la filla, als quals corresponen *iaio* i *iaia*)
- **pèl, pèls** (filament que crixi en lo cos humà)
- **sé** (forma verbal de *saber*)
- **sèu** (*oli sèu*: gras animal)
- **sí** (contrari de *no*)
- **só, sés, és, séu, són** (formes verbals d'*ésser*)
- **té** (forma verbal de *tendre*)
- **ús** (utilització, empriu)
- **vénc, véns, vénen, véngui, vénguis, vénguin** (formes verbals de *venir*)
- **vés** (imperatiu del verb *anar*)
- **vós** (pronon amb el qual se tracten los compares)

PLURALS

NORMA GENERAL

Lo plural de substantius, adjectius i participis acabats en *-t*, com a norma general, se fa adjunyint una *s* al singular:

rei / reis	groc / grocs
peu / peus	any / anys
adob / adobs	rave / raves
fred / freds	obert / oberts
martell / martells	possible / possibles
camp / camps	omplit / omplits
fet / fets	nom / noms
nurag / nurags	carrer / carrers
dit / dits	colom / coloms
record / records	potent / potents
comprat / comprats	jove / joves
eixit / eixits	carro / carros.

Lo plural del substantiu *home* en alguerès, com en baleàric i en valencià, és l'arcaic *hòmens*.

Si la paraula acaba en *-a* àtona, la terminació canvia en *-es*:

<i>casa</i> / <i>cases</i>	<i>dia</i> / <i>dies</i>
<i>dona</i> / <i>dones</i>	<i>criatura</i> / <i>criatures</i>
<i>orella</i> / <i>orelles</i>	<i>paraula</i> / <i>paraules</i>
<i>cua</i> / <i>cues</i>	<i>verdura</i> / <i>verdures</i>
<i>mentida</i> / <i>mentides</i>	<i>ànima</i> / <i>ànimes</i>
<i>corrida</i> / <i>corrides</i>	<i>fotocòpia</i> / <i>fotocòpies</i> .

Les paraules que acaben en *-ca*, *-ça*, *-ga*, *-gua*, *-ja*, *-qua* fan lo plural respectivament en *-ques*, *-ces*, *-gues*, *-gües*, *-ges*, *-qües*:

SINGULAR		PLURAL	
<i>-ca</i>	<i>barraca</i> <i>vaca</i>	<i>-ques</i>	<i>barraques</i> <i>vaques</i>
<i>-ça</i>	<i>plaça</i> <i>puça</i>	<i>-ces</i>	<i>places</i> <i>puces</i>
<i>-ga</i>	<i>amiga</i> <i>botiga</i>	<i>-gues</i>	<i>amigues</i> <i>botigues</i>
<i>-gua</i>	<i>aigua</i> <i>llengua</i>	<i>-gües</i>	<i>aigües</i> <i>llengües</i>
<i>-ja</i>	<i>fotja</i> <i>pluja</i>	<i>-ges</i>	<i>fotges</i> <i>pluges</i>
<i>-qua</i>	<i>obliqua</i> <i>Pasqua</i>	<i>-qües</i>	<i>obliqües</i> <i>Pasqües</i>

Si la paraula acaba en vocal tònica (monosíl·labs o polisíl·labs), lo plural és en *-ns*:

pa / pans

mà / mans

capità / capitans

bé / béns

pi / pins

cosí / cosins

bo / bons

fi / fins

tro / trons

cançó / cançons

cru / cruns

nu / nuns

ple / plens

cantó / cantons.

Hi ha, però, un cert número de paraules acabades en síl·laba forta que fan lo plural solament amb *-s*:

te / tes; paixà / paixàs; ximpanzé / ximpanzés; fe / fes; menú / menús; etc.

Certs noms, adjectius i tots los participis acabats en *-s* formen lo plural adjunyint *-os*:

SINGULAR		PLURAL	
<i>-ç</i>	braç capaç	<i>-ços</i>	braços capaços
<i>-s</i>	cas compres	<i>-sos</i>	casos compresos
<i>-ix</i>	calaix feix	<i>-ixos</i>	calaixos feixos
<i>-sc</i>	bosc brusc	<i>-scos</i>	boscos bruscos
<i>-st</i>	just trist	<i>-stos</i>	justos tristos
<i>-xt</i>	text context	<i>-xtos</i>	textos contextos

En cas de paraula que acaba en *-ig*, lo plural és en *-itjos*: *desig / desitjos*.

Altros noms redoblen la *-s* final primer de la terminació *-os* del plural:

<i>cos / cossos</i>	<i>congrés / congressos</i>
<i>pedrís / pedrissos</i>	<i>sedàs / sedassos</i>
<i>os / ossos</i>	<i>interès / interessos</i>
<i>vernís / vernissos</i>	<i>revés / revessos.</i>

Fan excepció: *avís / avisos; país / països; permís / permisos*.

* * *

NOTA: *Se té d'evitar la confusió entre plurals de paraules agudes acabades en vocal i altres acabades en -r muda com en los casos:*

*presó / presons (i no *presors), carreró / carrerons (i no *carrerors), llavor / llavors (i no *llavons), maití / maitins (i no *maitirs), mitjà / mitjans (i no *mitjars), cafè / cafès (i no *cafers), canapè / canapès (i no *canapers), raó / raons (i no *raors).*

L'ARTICLE

L'ARTICLE DEFINIT (O DETERMINAT)

L'alguerès mantén encara vives les formes de l'article arcaic LO, LOS, com en català nord-occidental (Lleida).

Així tenim

- ❖ LO, LOS (m., sempre al principi de la frase i després de paraula que acaba en consonant): *lo dia, los dies; lo jove, los joves; lo poal, los poals; lo televisor, los televisors; lo cutxo, los cutxos; lo dipòsit, los dipòsits; lo doctor, los doctors;*
- ❖ L' (més vocal o *h-*, al singular, m. i f.): *l'oli, l'àncora, l'embut, l'ull, l'hora, l'uncla, l'estiu, l'ètica, l'escola, l'habilitat, l'harmonia, l'ampolla;*
- ❖ LA, LES (f.): *la mare, les mares; la boca, les boques; la síndria, les síndries; la filla, les filles; la sabata, les sabates; la tassa, les tasses; la poma, les pomes.*

EXCEPCIONS

No s'apostrofa l'article femení LA en los casos

- ❖ *la ira; la una* (les 13h);
- ❖ quan s'estan indicant les vocals: *la a, la e, la i, la o, la u;*
- ❖ a davant de les paraules que comencen amb el prefix *a-*: *la anormalitat, la asimetria, la amoralitat* (perquè, en la pronúncia, això causaria confusió amb les correspondents contràries: *la normalitat, la simetria, la moralitat*).

- ❖ no s'apostrofa mai a davant de les paraules que comencen en *hi-, hu-, i-, u-* àtones: *la hipoteca* (i no **l'hipoteca*), *la iglésia* (i no **l'iglésia*), *la idea* (i no **l'idea*), *la humanitat* (i no **l'humanitat*), *la unió* (i no **l'unió*), *la indústria* (i no **l'indústria*), *la universitat* (i no **l'universitat*).

No s'apostrofa l'article masculí **LO** a davant de *iaio*: *lo iaio*.

Després de paraula que acaba en vocal o *-r* muda tenim també les variants contextuais de l'article masculí **EL, ELS**, que corresponen a les úniques formes de l'article de la llengua estàndard.

Efectivament, *el, els* són solament la forma ortogràfica moderna dels arcaics (però vigents en alguerès) *lo i los*, amb la caiguda de la vocal *o*, quan l'article masculí se troba després d'una paraula que acaba fonèticament en vocal. Antigament, la *e-* no veniva representada gràficament i s'escriviva un apòstrof a davant de la *l* (*'l, 'ls*), cosa avui inadmissible.

És per això que les formes *el, els* en alguerès se poden trobar exclusivament després de paraula que acaba en vocal o *-r* muda, sense ne pronunciar la *e-*:

- ❖ **EL**: *lo pare i el fill; comprar el pa; beure el vi;*
- ❖ **ELS**: *talla-te els cabells; obrir els ulls; jo i els amics meus.*

També utilitzem aquestes formes, dites *reforçades* després de la preposició *amb*, perquè aquesta, en alguerès, té la *-b* muda i pren una *a* dita *paragògica* (pron. [ama], com a Mallorca) que no s'escriu: *amb el cap, amb els companys, amb el temps, amb els altres*.

CONTRACCIONS

Les formes de l'article masculí (*lo, los, el, els*), precedides d'una de les tres preposicions *a, de, per* donen les contraccions AL, ALS; DEL, DELS; PEL, PELS:

al senyor, *als* minyons; *del* palau, *dels* jugadors; *pel* fet, *pels* pobres.

Les formes col·loquials **a lo, *a los, *de lo, *de los, *per lo, *per los* no són admissibles en la llengua escrita.

La forma de l'article singular L' (+ vocal) no fa les contraccions: *a l'home, de l'autor, per l'ús*.

ARTICLE INDETERMINAT

Són pròpies de l'article indeterminat les formes UN, UNA: *un* home, *una* dona, *un* ast, *una* mentida, *un* meló, *una* gonella, *un* síndic, *una* flor, *un* préssec, *una* caminera.

Lo femení de l'article indeterminat UNA, a davant de les paraules començades en vocal o *h-*, no se té d'apostrofar mai, també que hi sigui la tendència fonètica a l'elisió de la *-a*:

una altra (i no **un'altra*), *una* era (i no **un'era*), *una* hora (i no **un'hora*), *una* iniciativa (i no **un'iniciativa*), *una* obra (i no **un'obra*), *una* última (i no **un'última*), *una* olla (i no **un'olla*).

NUMERALS

NUMERALS CARDINALS	
1 <i>u, un, una</i>	11 <i>onze</i>
2 <i>dos, dues</i>	12 <i>dotze</i>
3 <i>tres</i>	13 <i>tretze</i>
4 <i>quatre</i>	14 <i>catorze</i>
5 <i>cinc</i>	15 <i>quinze</i>
6 <i>sis</i>	16 <i>setze</i>
7 <i>set</i>	17 <i>desset</i>
8 <i>vuit</i>	18 <i>divuit</i>
9 <i>nou</i>	19 <i>denou</i>
10 <i>deu</i>	20 <i>vint</i>

Los numerals cardinals són invariables, fores de *u* (1), *dos* (2) i *cent* (100), quan són seguits de substantiu: *u* fa també *un* i el femení *una*; *dos* fa el femení *dues*; *cent*, quan és múltiple, fa el plural masculí *cents* i el plural femení *centes*:

- ❖ lo número *u*; *un* llibre, *un* calçó; *una* pera, *una* sabata;
- ❖ lo número *dos*; *dos* rasors, *dos* minyons; *dues* magranes, *dues* butxaques;
- ❖ *dos-cents* hòmens, *dues-centes* dones, *cinc-cents* euros, *quatre-centes* persones.

Exclusivament entre els números 21 i 29 se posa la conjunció *-i-*:

21 <i>vint-i-u, vint-i-un, vint-i-una</i>
22 <i>vint-i-dos, vint-i-dues</i>
23 <i>vint-i-tres</i>
24 <i>vint-i-quatze</i>
25 <i>vint-i-cinc</i>
26 <i>vint-i-sis</i>
27 <i>vint-i-set</i>
28 <i>vint-i-vuit</i>
29 <i>vint-i-nou</i>

També quan 1 i 2 se troben després d'una desena tenen femení (21, 32, 41, 52, etc.: lo número *vint-i-u, vint-i-un* hòmens, *vint-i-una* classes; *trenta-dos* veïns, *trenta-dues* cases; lo número *quaranta-u, quaranta-un* habitants, *quaranta-una* cistelles; *cinquanta-dos* sacs, *cinquanta-dues* lletres, etc.).

30 <i>trenta</i>
31 <i>trenta-u, trenta-un, trenta-una</i>
32 <i>trenta-dos, trenta-dues</i>
33 <i>trenta-tres</i>
34 <i>trenta-quatze</i>
35 <i>trenta-cinc</i>
36 <i>trenta-sis</i>
37 <i>trenta-set</i>
38 <i>trenta-vuit</i>
39 <i>trenta-nou</i>

40 <i>quaranta</i>	70 <i>setanta</i>
50 <i>cinquanta</i>	80 <i>vuitanta</i>
60 <i>seixanta</i>	90 <i>noranta</i>

Fins al 99, en tots los números se posa sempre un *guionet* (-) entre *desena* i *unitat*: quaranta-u / quaranta-un (m.), quaranta-una (f.); cinquanta-tres; seixanta-sis; setanta-dos (m.), setanta-dues (f.); vuitanta-quatre; noranta-set, etc.

Al contrari, també que en alguerès hi hagi fonèticament una *-i eufònica* o *paragògica*, no hi ha mai conjunció entre centena i unitat i, per això no se té d'escriure.

100 *cent*

101 *cent u* / *cent un* (m.)
cent una (f.)

102 *cent dos* (m.)
cent dues (f.)

103 *cent tres*

110 *cent deu*

111 *cent onze*

124 *cent vint-i-quatre*

137 *cent trenta-set*

161 *cent seixanta-u* / *cent seixanta-un* (m.)
cent seixanta-una (f.)

172 *cent setanta-dos* (m.)
cent setanta-dues (m.)

185 *cent vuitanta-cinc*

199 *cent noranta-nou*

Se posa també el *guionet* (-) sempre entre la *unitat* i la *centena*, o sigui entre els números 200 i 999:

200 *dos-cents* (m.)
dues centes (f.)

201 *dos-cents u* / *dos-cents-un* (m.)
dues-centes una (f.)

- 202 *dos-cents dos* (m.)
dues-centes dues (f.)
- 229 *dos-cents vint-i-nou* (m.)
dues-centes vint-i-nou (f.)
- 261 *dos-cents seixanta-u / dos-cents seixanta-un* (m.)
dues-centes seixanta-una (f.)

La unitat *dos / dues* se declina sempre al masculí i al femení, si després hi ha substantius masculins o femenins: *dos-cents* trenta-quatre peixos, *dues-centes* setanta-sis gallines, etc.

- 300 *tres-cents* (m.)
tres-centes (f.)
- 400 *quatre-cents* (m.)
quatre-centes (f.)
- 500 *cinc-cents* (m.)
cinc-centes (f.)
- 600 *sis-cents* (m.)
sis-centes (f.)
- 700 *set-cents* (m.)
set-centes (f.)
- 800 *vuit-cents* (m.)
vuit-centes (f.)
- 900 *nou-cents* (m.)
nou-centes (f.)
- 1.000 *mil*
- 1.001 *mil u / mil un* (m.)
mil una (f.)
- 1.002 *mil dos* (m.)
mil dues (f.)
- 1.010 *mil deu*
- 1.039 *mil trenta-nou*
- 1.361 *mil tres-cents seixanta-u / mil tres-cents seixanta-un* (m.)
mil tres-centes seixanta-una (f.)

2.000	<i>dos mil (m.)</i> <i>dues mil (f.)</i>
3.000	<i>tres mil</i>
10.000	<i>deu mil</i>
36.000	<i>trenta-sis mil</i>
90.000	<i>noranta mil</i>
100.000	<i>cent mil</i>
200.000	<i>dos-cents mil (m.)</i> <i>dues-centes mil (f.)</i>
999.999	<i>nou-cents noranta-nou mil nou-cents noranta-nou (m.)</i> <i>nou-centes noranta-nou mil nou-centes noranta-nou (f.)</i>

Lo *milió* és invariable com a gènere, això vol diure que és sempre masculí. Però té el plural:

1.000.000	<i>un milió</i>
1.000.001	<i>un milió u</i>
1.001.000	<i>un milió mil</i>
1.003.029	<i>un milió tres mil vint-i-nou</i>
2.000.000	<i>dos milions</i>
15.000.000	<i>quinze milions</i>
37.000.000	<i>trenta-set milions</i>
100.000.000	<i>cent milions</i>
500.000.000	<i>cinc-cents milions</i>
924.357.452	<i>nou-cents vint-i-quatre milions tres-cents cinquanta-set mil quatre-cents cinquanta-dos (m.)</i> <i>nou-cents vint-i-quatre milions tres-centes cinquanta-set mil quatre-centes cinquanta-dues (f.)</i>
1.000.000.000	<i>mil milions o un bilió</i>

Com se veu, no hi ha mai conjunció *i* entre centena, desenes i/o unitats; entre miler, centenens, desenes i/o unitats; entre milió, milers, centenens, desenes i/o unitats.

Tot això, que però en alguerès sòlitàment se diu, és solament un fenomen fonètic i no se té d'escriure.

PRONOMS

PRONOMS PERSONALS

Lo pronom personal posseeix formes FORTES i formes FEBLES (o dèbils).

PRONOMS PERSONALS FORTS	
jo / mi	1a persona singular
tu / vós	2a persona singular
ell / ella / vostè	3a persona singular
nosaltros / nosaltres	1a persona plural
vosaltros / vosaltres / vós	2a persona plural
ellos / elles	3a persona plural

De les dues formes que pot tindre el pronom de la 1a persona singular, *jo* és la general i *mi* s'ampra després de les preposicions *a, amb, contra, de, per, entre, sense, vers, ors*.

Se declinen en femení els pronoms de la 3a persona del singular (*ell / ella*) i plural (*ellos / elles*).

L'alguerès, endemés, respecte als altres parlars catalans, fa el femení també de la 1a persona del plural (m. *nosaltros*; f. *nosaltres*) i de la 2a persona del plural (m. *vosaltros*; f. *vosaltres*).

Vostè és la forma de respecte emprada per totes les persones que no siguin coneixudes o amb les quals no hi hagi gran familiaritat i s'ampra conjugant lo verb amb la 3a persona:

«Vostè faci el que vol»;

«Coneix aquella persona?».

Lo sou plural és **vosaltros** (m.) / **vosaltres** (f.):

«Senyors, segurament sabeu ja de qual argument vos parlaré».

Vós és la forma de respecte que s'ampra amb la divinitat, los sants i també entre compares i comares, i correspon al verb conjugat amb la 2a persona del plural:

«Ajudau-me Vós, Déu meu!»;

«Hi voleu venir, compare Miquel?»;

«Teniu una bella casa, comare».

Lo sou plural és **vosaltros** / **vosaltres**:

«Vosaltros, sants del cel, feu-me la gràcia!»;

«Vosaltres, comares mies, no teniu de parlar així».

L'alguerès ampra la forma **mi** després de la preposició **segons**:
segons mi.

PRONOMS PERSONALS FEBLES	
me	1a persona singular
te	2a persona singular
se	3a persona singular i plural
nos	1a persona plural
vos	2a persona plural

És propi de l'alguerès l'ús proclític i enclític de les formes plenes *me*, *te*, *se*, *nos* i *vos*:

- ❖ *me prenc; mirant-me; donau-me; digui-me;*
- ❖ *te pareix; torca-te; dient-te;*
- ❖ *se creu; calmi-se; rentant-se;*
- ❖ *nos cerca; escolti-nos; donau-nos; menjant-nos;*
- ❖ *vos ajudaran, obriu-vos, sentint-vos.*

A costat de *nos*, la variant més usada avui en dia és *mos*. Però, escrivint, convè emprar la forma clàssica *nos*.

S'ampra la forma apostrofada *m'*, *t'*, *s'* a davant de verb començat en vocal o *h*: *m'atreviré, m'escoltau, t'han dit, t'alçaràs, s'usen, s'han fet.*

Me, *te* i *se* també s'apostrofen, també que en la pronúncia se mantenguin ben separats, a davant del pronom *hi*: *m'hi acost* (i no **me hi*); *t'hi trobaràs bé* (i no **te hi*); *s'hi viu* (i no **se hi*).

En alguerès, com en rossellonès, los pronoms personals febles se troben solament a davant de l'infinitiu i mai després:

me portar, me conèixer, m'acostar,
te creure; t'aixecar,
se fer, s'arruïnar,
nos obrir, nos valdre; nos veure; nos merèixer, nos fer,
vos cantar, vos conèixer, vos doldre; vos saber.

* * *

ALTROS PRONOMS FEBLES

Los altres pronoms febles són:

<i>l'el</i>
<i>los/els</i>
<i>la</i>
<i>les</i>
<i>li</i>
<i>lis o lis hi</i>
<i>ne</i>
<i>hi</i>

«*Lo* llegiré després, aquell jornal»;
«On *los* has comprats, los melons?»;
«Aqueixa rosa, no *la* donguis a ningú»;
«*Les* he rentades jo, les tasses»;
«*Li* he dit que véngui lego, a Miquel»;
«*Lis* (o *lis hi*) diguerem demà a tots, lo fet que és succeït»;
«Vas en allà?» «No, no *hi* vaig».
«Vols un tros de pa?» «No, no *ne* vull»;

Lo pronom *ne* en alguerès va sempre primer de tots los infinitius, apostrofant-se (*n'*) si el verb comença en vocal o *h*:

ne portar, n'aixecar, ne fer, ne volguer, ne complir, ne treure, ne merèixer.

Al contrari dels pronoms personals febles, aqueixos altres pronoms, fores de *ne*, en alguerès poden anar també després dels infinitius dels verbs en *-ar, -er* i *-ir* tònicos:

volguer-lo, obrir-los, tirar-la, emblanquinar-les, cosir-li, fer-lis o fer-lis-hi, anar-hi.

Amb tots los infinitius dels altres verbs que acaben en *-re* i *-er* àton, aqueixos pronoms van primer:

lo conèixer, los encendre, la tendre, les prendre, li nàixer, lis o lis hi diure, hi seure.

POSSESSIUS

ADJECTIUS POSSESSIUS

Los adjectius possessius tònicos són:

MASCULÍ	FEMENÍ
meu / meus	mia / mies
tou / tous	tua / tues
sou / sous	sua / sues
nostro / nostros	nostra / nostres
vostro / vostros	vostra / vostres
d'ellos / d'elles (sou / sous)	d'ellos / d'elles (sua / sues)

Les formes *sou/sua*, *sous/sues*, referides a la 3a persona plural, en alguerès avui en dia són poquíssim emprades, substituïdes de les formes *d'ellos/d'elles*. Però, si no hi ha confusió en lo número dels posseïdors, són d'emprar normalment en la llengua escrita:

«Vicent i Sílvia enguany fan lo sou viatge d'agost en França»;

«Los sous fills són ja a la universitat»;

«Tots tenen la sua manera de fer»;

«Anna i Salvador tenen les sues llicions de música cada dimarts a la tarda».

Los adjectius possessius àtons són:

<i>MASCULÍ</i>	<i>FEMENÍ</i>
mon / mos	ma / mes
ton / tos	ta / tes
son / sos	sa / ses

S'apren exclusivament a davant de substantius que indiquen parentela:

«Mon xiu és doctor»;

«Mos cosins arribaran demà»;

«Ma sogra té 70 anys»;

«Mes filles juguen a bàsquet»;

«Ahir he vist a ton gendre»;

«Ara tos fills sigueran ja fadrinets, no?»;

«I ta iaia, com està?»;

«Són dos mesos que no veig a tes cunyades»;

«Saludi a son nét de part mia, per plaier»;

«Sa nora és gran amiga mia»;

«Mos coneixévem assai amb sos nebots»;

«La culpa és de ses comades».

Les formes de 3a persona *son/sa, sos/ses* signifiquen exclusivament 'de vostè' i no mai 'd'ell/d'ella'.

En l'alguerès de la primera meitat del Nou-cents existiven també les formes possessives àtones *nostron* i *vostron*, avui pràcticament desconegudes: *«Nostron pare era un bon inseridor»;* *«Avui he coneixut a vostron germà».*

En usos formals, són formes de recuperar, almanco en la llengua escrita.

DEMOSTRATIUS

Són pròpies de l'alguerès les formes de l'adjectiu demostratiu *aquest*, *aquesta* (singular); *aquestos*, *aquestes* (plural); *aqueix*, *aqueixa* (singular); *aqueixos*, *aqueixes* (plural), per indicar coses o persones a prop de qui parla:

«*Aquest és Salvador, mon fillol*»; «*Dóna-me aquesta poma*»; «*M'agraden aquestos calçons*»; «*Aquestes minyones estan eixint d'escola*»;
«*Estic llegint aqueix llibre*»; «*Vols escoltar aqueixa poesia?*»; «*En aqueixos dies me senteix estrac*»; «*Aqueixes festes són passades volant!*».

Les formes oposades són *aquell*, *aquella* (singular), *aquellós*, *aquelles* (plural), per indicar coses o persones a lluny sigui de qui parla, sigui de qui escolta:

«*Aquell home és mon padrí*»; «*Com és bella aquella cançó!*»; «*Aquellós minyons juguen a botxa*»; «*Me compraré aquelles sabates*».

L'ús consuetudinari ha determinat que les formes d'*aquest* siguin pràcticament desaparegudes de la llengua oral, cosa que, però, no se té de reflectir necessàriament en la llengua escrita. Per això, se poden usar sigui les formes d'*aquest* sigui les d'*aqueix*, sense distinció:

«*Anigeré a Càller aquesta/aqueixa tarda*».

Quant als pronoms correspondents, l'alguerès coneix, com altres parlars catalans, solament la forma *això*, oposta a *allò*:

«*Això no val arrés!*»; «*Allò que dieves era just*».

L'expressió *esta nit* s'escriu separada i no unida (**estanit*): «*Esta nit feva fred*».

INDEFINITS

Són formes pròpies i tradicionals de l'alguerès:

TOT | TOTA, TOTS | TOTES («*Diem tot!*», «*M'han donat tota la raó*», «*Són tots de la mateixa opinió*», «*Totes se volen fer els cabells així*»). Se té d'evitar la forma masculina plural **totos*, limitada a pocs casos i exclusivament col·loquial.

ALTRO | ALTRA, ALTROS | ALTRES («*L'altro dia he vist a Joan*», «*Una altra volta no hi vaig!*»; «*Parlem dels altres afets*», «*Dóna-me les altres estisores, no aqueixes*»);

ALTRI (poc emprat: «*No tengeràs mai bé, si d'altri no te ve*»);

CERT | CERTA, CERTS | CERTES («*Hi ha un cert fred, avui*», «*Ara m'està entrant ja una certa fam*», «*No m'agraden certs personatges*», «*No volem parlar de certes coses*»). Se té d'evitar la forma masculina plural **certos*, limitada a pocs casos i exclusivament col·loquial;

POC | POCA, POCs | POQUES («*Ne vull poc, de brou*», «*Hi poses poca passió, en allò que fas*», «*Sem pocs, no aquipim a fer tot*», «*En poques hores, han acabat de fer tot*»). Se té d'evitar la forma **poca*, per indicar casos de masculí, singular i plural (*pod/pocs*), i de femení plural (*poques*), perquè això és fruit d'un fenomen exclusivament fonètic, i no morfològic, que és probable que véngui del napolità.

MANCO («*Són les set manco un quart*»);

CALQUI (sempre amb el singular: «*Calqui cosa de menjar*»);

CALQUI U i *CALQUI UNA* («*Mira si n'hi ha calqui u, de meló*»; «*Ne vull calqui una també jo, d'aquelles fotos*»);

CADA (sempre amb el singular: «*Cada dia corr una hora*», «*Cada cosa que fas, m'agrada*»);

CADA U i CADA UNA («*Cada u pensa pel sant d'ell!*», «*A cada una de mes filles he regalat un parell d'arrecades de corall*»);

MASSA (quantificador emprat sigui en proposicions negatives que afirmatives: «*Hi ha massa quefer avui*», «*No hi pensis massa*» «*No só massa content*», «*Veig massa caos en aquí*»);

ASSAI I TANT («*Això m'agrada assai/tant*»), «*No vull coses assai/tantes coses*»);

Convé recuperar en usos formals, sobretot escrits, també les formes antigues (per l'alguerès, però comunes pels altres parlars catalans)

ALGÚ (pronomen) i *ALGUN I ALGUNA, ALGUNS I ALGUNES* (especificadors), d'emprar a costat de l'invariable *CALQUI*: «*Que hi ha algú/calqui u?*»; «*S'és amagat en algun/calqui lloc*»; «*Compraré algunes pomes/calqui poma*»; «*Vull veure algunes coses/calqui cosa*»;

BASTANT, a costat de la forma corrent *a bastança*: «*Havem girat bastant/a bastança per Roma*»;

MOLT, d'emprar a costat de *assai* i *tant*, també com a adjectiu quantitatiu (i adverbi), en oracions afirmatives i negatives: «*Hi ha gent assai/tanta gent/molta gent*», «*No me donguis carn assai/tanta carn/molta carn*»).

L'alguerès ampra en proposicions negatives *ningun/ninguna* i *arrés* (o també *res*): «*No hi ha ningun problema*», «*No el faré per ninguna raó!*», «*No tenim arrés d'oli*», «*No hi ha res de farina*».

L'alguerès usa la forma *u* amb valor indefinit: «*Costen deu euros l'u*», «*U és capaç, l'altre no*».

Convé recuperar també la forma *qualsevol* (arcaic en alguerès, però comú i actual en tots los altres parlars catalans) a costat de l'invariable *qualsessia*: «*Pregonta a una persona qualsessia/qualsevol*».

Endemés, l'alguerès té els indefinits independents *quissessia* i *comsessia*: «*Sigui quissessia, en aquí no hi entra!*»; «*Sigui comsessia, a mi no m'interessa!*».

INTERROGATIUS

Los interrogatius algueresos són:

QUAL, QUALA, QUALS, QUALES: «*Qual era el tou?*»; «*No sé quala triar, de pera*»; «*Quals has pres, de mocadors?*»; «*Quales són les coses que t'agraden?*»;

QUI: «*Qui és?*». Endemés d'interrogatiu, pot ésser exclamatiu: «*Qui bo!*»; «*Qui bella minyona!*»; «*Qui ulls clars!*»;

QUI COSA: «*Qui cosa voleu?*». Convé recuperar en usos formals, sobretot escrits, també l'antic (per l'alguerès, però comú i actual per tots los altres parlars catalans) **QUÈ:** «*Què (o qui cosa) dius?*». No és acceptable la forma italiana comunament emprada **cosa*.

PER QUÈ (poc emprat avui en dia: se té d'evitar la forma col·loquial hodierna **per cosa*): «*Per què no hi véns també tu?*»; «*No se sap per què succeeixi, això*».

En frases no interrogatives s'escriu tot unit **PERQUÈ:** «*No hi só anat perquè no teniva temps*».

QUANT, QUANTA, QUANTS, QUANTES (també quantitatiu): «*Quant te'n toca, de torró?*»; «*Diu quanta moneda te fa menester*». Se té d'evitar la forma **quanta*, per indicar casos de masculí, singular i plural (*quant*/*quants*), i de femení plural (*quantes*), perquè això és fruit d'un fenomen exclusivament fonètic, i no morfològic, que és probable que véngui del napolità: «*Quant temps sense menjar bacallà!*» (i no **quanta temps*).

També se té d'evitar l'ús interrogatiu d'*assai*, en lloc de *quant*, *quanta*, *quants*, *quantes*: «*Quant costa això?*» (i no **assai costa*), «*Quanta moneda tens en butxaca?*» (i no **assai moneda*), «*Quants séu avui a menjar?*» (i no **assai séu*), «*Quantes voltes hi sés anat a Barcelona?*» (i no **assai voltes*);

ON: «*On vas?*», «*D'on arribes?*»; «*No se sap on s'és amagat*». L'alguerès pronuncia, segons la posició en la frase, [a'ont], ['ont], [on'ti] i ['onti], cosa que, però, no ne té de modificar la grafia *ON*;

QUAN: «*Quan eixiràs?*»; «*Fes-nos saber quan partirem*». L'alguerès, com altres parlars catalans, adjunyi una *t* a la fi, confundint-lo amb el quantitatiu/interrogatiu *quant*, però la grafia resta *QUAN*.

COM: «*Com t'és anat lo viatge?*».

RELATIUS

Los relatius en alguerès són:

QUE: «Ellos, *que són alts, hi arriben més fàcilment*», «La minyona *que has vist és ma neboda*», «Fes lo *que vols*», «Això *que m’han dit, ja siguerà ver?*», «L’any *que te sés casat tu, jo era fadrinet*», «L’última volta *que se són vistos, era al mes de juliol*»;

QUI: «Diu’l a *qui vols, te respongueran sempre el mateix*», «Això el farà *qui ne tengerà gana*», «A *qui l’ha dita, camp i vinya; a qui l’ha escoltada, ronya i tinya!*».

QUI pot ésser també emprat com a subjecte de frase: «*Qui diu aqueixa cosa, diu mentides*», «*Hi és qui és bo i qui és mal, tots sem diferents*»;

QUAL I QUALS: «La persona de la *qual me parles, no la coneix*», «És un material amb el *qual se fan les rajoles*», «Les coses de les *quals havem discutit són de recordar*», «Les finestres, les persianes de les *quals són verdes, fan una gran llumera*»;

ON, amb valor relatiu: «*Se seurà on s’és segut sempre*», «*La casa on viv és de propietat*».

Se té d’evitar d’emprar en l’ús escrit formes exclusivament col·loquials com *la setmana *qui ve, lo mes *qui entra, l’any *qui ve* (i, encara pitjor, **enguany qui ve*), perquè el relatiu just és *que*: *la setmana que ve, lo mes que entra, l’any que ve*.

També no és correcte emprar *que* en lloc de preposició+*qual, quals, o on*: «*Aquesta és la persona, de la qual (i no *que) t’havia dit*», «*Són coses amb les quals (i no *que) la criatura hi juga bé*», «*És un lloc on (i no *que) hi acudin tots*».

QUE té també una funció d’introduir frases interrogatives: «*Que hi véns?*», «*Que se pot?*», «*Que hi jugues?*». És d’evitar la forma sarda a («**A se pot?*», etc.).

ADVERBIS DE LLOC

En alguerès tenim:

A DAMUNT i **ENDAMUNT**: «Munta a damunt, que te vull»;
«Posa'l un poc més endamunt»;

A DABAIX: «T'esper a dabaix, fes lego»;

A DAVANT i **ENVANT**: «Me'l record com si encara el tenguessi a davant / envant dels ulls»;

A LA VORA: «Posa-te més a la vora de l'estufa, així te calentes de més»;

A LLUNY: «Nosaltros vivim massa a lluny, no podem venir»;

A COSTAT i **A PROP**: «Estem a costat / a prop»;

A SOTA: «Lo cutxo s'és estat quiet a sota de la mesa, no ha donat enfado a ningú»;

EN AQUI: «En aquí sem tots simpàtics!». Se té d'evitar la forma, amb *n* eufònica, purament col·loquial, *en*anquí*.

EN ALLI, **EN ALLA**: «Vés en allí / en allà i no te moguis»;

A DINS i **ENDINS**, **A DINTRE** i **ENDINTRE**: «Entrem a dins / a dintre, que nos redossem»; «Ensaca'l més endintre / endins, així hi està més cosa»

ENMIG: «No estiguis sempre enmig dels peus!»;

A FORES i **FORES** (amb l'imperatiu del verb *eixir*: «Ixí fores d'aquí!»): «Hi ha sempre una gata a fores de la porta». A *fores* té també el valor de “en campanya” (o sigui ‘a fores de la ciutat’): «Te'n vas a fores a amarar?»;

ENGIRO: «*Mira engiro, a veure si trobes a calqui u*»; «*Teniva una títula que me volava sempre engiro del cap*»;

ENRERE i *A RADERE*: «*Tira-te enrere, que no toca a tu*»; «*A mi m'han posat a radere, a ell a davant*»; «*S'és seguda enrere meu*».

També les locucions *EN ALT*, *EN BAIX*, *A MÀ DRETA* i *A MÀ ESQUERRA* tenen valor adverbial: «*Si el poses més en alt, hi està perfectament*»; «*Assetiem això més en baix, que va més bé*»; «*Giri a mà dreta i després vagi envant*»; «*La posento entrant a mà esquerra és la tua, recorda-te'n*».

En combinació amb *de* tenim: *d'en aquí* i *d'aquí*, —sobretot en les expressions com *d'aquí envant* i *d'aquí a dues hores*; i amb l'imperatiu de *eixir*: «*Ixi-te'n d'aquí!*»—, *d'en allí*, *d'en allà*, *de damunt*, *de dins*, *de dintre*, *d'enmig*, *de fores*, *d'en alt*, *d'en baix*, *d'envant*, *d'enrere*, *de radere*, *d'engiro*, *de sota*, *de lluny*, *de costat* i *de prop*.

PREPOSICIONS

La preposició *DE* en l'alguerès parlat no és apostrofada mai, fores de sis casos solament: *d'ell, d'ella, d'ellos, d'elles, forment d'Índia i figa d'Índia*.

Però, és convenient de seguir la normativa i apostrofar-la sistemàticament a davant de paraula que comença amb vocal o *h*: *d'amagat, d'anar, d'estiu, d'home, d'interessar, d'oli, d'u, d'unir*. (i no **de ⟨a⟩magat, *de ⟨a⟩nar, *de estiu, *de home, *de interessar, *de oli, *de u, *de unir*).

En una proposició passiva, introdueix lo complement d'agent: «*Això és pintat de tu*», «*Lo llibre és estat traduït de la senyora*».

S'ampra també en les proposicions comparatives de superioritat i d'inferioritat, quan lo segon terme és un substantiu o un pronom: «*Sebastià és més gran de tu*», «*Anna és més petita d'ell*», «*Jo só més jove de Joan*», «*Ell és més deshonest del rival*», «*Só arribat primer dels altres*».

La preposició *PER* en alguerès indica finalitat: «*No té llumins per encendre el foc*»; «*He comprat dos dolços pels minyons*».

PER A s'ampra exclusivament en combinació amb *mi* i *tu*: «*Per a mi, això no és just*»; «*He deixat una cosa per a tu*».

No són acceptables les formes col·loquials **a lo, *a los, *de lo, *de los, *per lo, *per los*, ja que les correctes són les contractes *AL, ALS, DEL, DELS, PEL, PELS*.

La preposició *AMB*, que fonèticament adjunyi una *a*, dita *paragògica* (com a Mallorca) pronunciant-se [ˈama], [aˈma], se té d'escriure, però, sense aquesta vocal: «*Amb això ja só ben servit*», «*Mengem judia amb col*».

Amb l'article *lo, los*, és usual l'ús de les formes *ellels*: «*Eixiré amb el parapluja, perquè ploguerà*», «*Vés amb els amics tous*».

CONJUGACIÓ VERBAL

En alguerès, així com en llatí i en italià, tenim tres classes de formes verbals, dites *conjugacions*. Esquemàticament són:

- 1A CONJUGACIO, verbs que acaben en *-ar* (com *cantar, posar, tornar*);
- 2A CONJUGACIO, verbs que no acaben ni en *-ar* ni en *-ir* (com *prendre, merèixer, volguer, caure, seure, riure, coure, obtendre*);
- 3A CONJUGACIO, verbs que acaben en *-ir* (com *sentir, pudir, obeir*).

En cada conjugació hi ha verbs regulars (*jugar, portar, beure, comprendre, conèixer, partir, obrir*) i irregulars (*anar, estar, besar, emprar, cabussar, botar, engreixar, estotjar, foradar, preguntar, xerrar, fer, diure, ésser, haver, saber, nàixer, venir, eixir, tossir, cosir, descosir, omplir, tenyir, espenyir, sofrir*).

DESINÈNCIA DE GRAU ZERO

En la conjugació verbal de la llengua catalana, una cosa dóna distinció especial a l'alguerès (i a les variants parlades a les Illes Balears i Pitiüses), i és lo *grau zero* de la persona 1 del Present d'Indicatiu dels verbs de la 1a i de la 3a conjugació, dels verbs de la segona acabats en *-èixer* i del verb *perdre*.

Això vol diure que, per fer la persona 1, se pren l'Infinitiu del verb i se n'hi treu la desinència pròpia d'aquell temps i mode, sense adjunyar-li arrés.

Per exemple: *cantar* fa (jo) *cant* i *obrir* fa (jo) *obr*, a l'Alguer i a les Illes Balears i Pitiüses. Aquest *grau zero* és la forma més antiga de la llengua catalana per la persona 1 del Present d'Indicatiu.

Mirem com fa a les altres variants:

	INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
Catalunya	<i>cantar / obrir</i>	<i>canto / obro</i>
País Valencià	<i>cantar / obrir</i>	<i>cante / obre</i>
Rosselló (Catalunya francesa)	<i>cantar / obrir</i>	<i>canti / obri</i>

En català central (zona amb més parlants dels Països de Llengua Catalana), donques, la desinència és una *-o* (pronunciada normalment [u]).

En valencià, la desinència és una *-e*.

En rossellonès (Catalunya francesa), la desinència és una *-i*.

Exemples de desinència de grau zero de la persona 1 del present d'indicatiu en alguerès:

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>aborrar</i>	(jo) <i>aborr</i>
<i>alçar</i>	(jo) <i>alç</i>
<i>alegrar</i>	(jo) <i>alegr</i>
<i>amarar</i>	(jo) <i>amar</i>
<i>anul·lar</i>	(jo) <i>anul</i>

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>arribar</i>	(jo) arrib
<i>arruïnar</i>	(jo) arruïn
<i>avisar</i>	(jo) avís
<i>banyar</i>	(jo) bany
<i>bullir</i>	(jo) bull
<i>caminar</i>	(jo) camín
<i>cantar</i>	(jo) cant
<i>colgar</i>	(jo) colg
<i>comprar</i>	(jo) compr
<i>condemnar</i>	(jo) condemna
<i>conèixer</i>	(jo) coneix
<i>confessar</i>	(jo) confés
<i>convidar</i>	(jo) convid
<i>corrir</i>	(jo) corr
<i>cuinar</i>	(jo) cuin
<i>cosir</i>	(jo) cus
<i>davallar</i>	(jo) davall
<i>demanar</i>	(jo) deman
<i>descosir</i>	(jo) descús
<i>dabaixar</i>	(jo) dabaix
<i>deixar</i>	(jo) deix
<i>emburrossar</i>	(jo) emburrós
<i>enfornar</i>	(jo) enforn
<i>enguixar</i>	(jo) enguix
<i>entrar</i>	(jo) entr

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>esperar</i>	(jo) esper
<i>fugir</i>	(jo) fuig
<i>jugar</i>	(jo) jug
<i>llevar</i>	(jo) llev
<i>lligar</i>	(jo) llig
<i>manejar</i>	(jo) maneig
<i>menjar</i>	(jo) menj
<i>merèixer</i>	(jo) mereix
<i>mesclar</i>	(jo) mescl
<i>messar</i>	(jo) mes
<i>morir</i>	(jo) mor
<i>nàixer</i>	(jo) naix
<i>obeir</i>	(jo) obeeix
<i>obrir</i>	(jo) obr
<i>observar</i>	(jo) observ
<i>ordenar</i>	(jo) ordèn
<i>parlar</i>	(jo) parl
<i>passar</i>	(jo) pas
<i>passejar</i>	(jo) passeig
<i>perdre</i>	(jo) perd
<i>pesar</i>	(jo) pes
<i>pixar</i>	(jo) pix
<i>planxar</i>	(jo) planx
<i>posar</i>	(jo) pos
<i>preparar</i>	(jo) prepar

INFINITIU	PERSONA 1 DEL PRESENT D'INDICATIU
<i>recordar</i>	(jo) record
<i>refredar</i>	(jo) refred
<i>repassar</i>	(jo) repàs
<i>reposar</i>	(jo) repòs
<i>salvar</i>	(jo) salv
<i>semblar</i>	(jo) sembr
<i>serrar</i>	(jo) serr
<i>temptar</i>	(jo) tempt
<i>tremolar</i>	(jo) tremol
<i>unflar</i>	(jo) unfl
<i>usar</i>	(jo) ús
<i>utilitzar</i>	(jo) utilitz
<i>viatjar</i>	(jo) viatj

Com se pot veure, los verbs que tenen lo radical amb *-ss-* ne perden una: *passar*, (jo) *pas*; *repassar*, (jo) *repàs*.

Los verbs que tenen lo radical amb *-rr-*, les mantenen totes dues: *corrir*, (jo) *corr*.

Los verbs que acaben en *vocal + -jar* fan la primera persona en *-eig*: *manejar*, (jo) *maneig*; *passejar*, (jo) *passeig*.

Lo verb *fugir* fa (jo) *fuig*.

Los verbs que acaben en *consonant + -jar*, però, mantenen lo radical íntacte i treuen solament la desinència *-ar* com tots los altres verbs de la primera conjugació: *menjar*, (jo) *menj*; *desitjar*, (jo) *desitj*; *viatjar*, (jo) *viatj*; *penjar*, (jo) *penj*.

Los verbs que acaben en *-l·lar* perden una *l*: *anul·lar*, (jo) *anul*.

Solament en alguerès, los verbs acabats en *-iar* adjunyen una *-c* al radical com: *assetic* (*assetiar*), *batic* (*batiar*), *canvic* (*canviar*), *copic* (*copiar*), *cric* (*criar*), *enrabic* (*enrabiar*), *envic* (*enviar*), *escovic* (*escoviar*), *estropic* (*estropiar*), *estudic* (*estudiar*), *fic* (*fiar*), *resbufic* (*resbufiar*), *somic* (*somiar*), *tric* (*triar*), *trofic* (*trofiar*).

Lo verb *pouar* s'assimila als verbs en *-iar*, ja que fa (jo) *puc* (pronunciat sempre amb una [u] solament, per probable reducció vocàlica [pu'uk] o ['puwk] > ['puk]).

EXTENSIÓ EN -EIG

L'alguerès oral coneix alguns verbs de la primera conjugació que tenen extensió en:

-eig (persona 1), *-eges* (persona 2), *-eja* (persona 3), *-egen* (persona 6) al present d'indicatiu;

-egi (persona 1), *-egis* (persona 2), *-egi* (persona 3), *-egin* (persona 6) al present de subjuntiu;

-eja (persona 2) i *-egi* (persona 3) a l'imperatiu.

Aquesta extensió, per clara influència del sasserès, se troba en verbs presos de poc de l'italià, del sard i, progressivament sempre de més, en verbs que primer eren perfectament regulars. Exemples: *animar*, *arruiar*, *atuar*, *augurar*, *considerar*, *criticar*, *darriar*, *educar*, *eliminar*, *esperdeciar*, *estroniar*, *esvariar*, *fusilar*, *limitar*, *nadar*, *ocupar*, *participar*, *preocupar*, *pronunciar*, *restaurar*, *senyalar*, *telefonar*, *variar*, etc.

Tot això no és acceptable de ninguna manera en la lengua escrita i, per això, se tengerà sempre d'escriure: *consider* (i no **consider*eig), *pronuncies* (i no **pronuncie*ges), *critica* (i no **critique*ja), *eliminen* (i no **elimine*gen), *restauri* (i no **restaure*gi), *participis* (i no **participe*gis), *preocupin* (i no **preocupe*gin), *ocupa* (i no **ocupe*ja), *animi* (i no **anime*gi), etc.

PERSONES DEL VERB

Com en italià, les persones del verb són sis

Persona 1	<i>jo</i>
Persona 2	<i>tu</i>
Persona 3	<i>ell, ella, vostè</i>
Persona 4	<i>nosaltros, nosaltres</i>
Persona 5	<i>vosaltros, vosaltres, vós</i>
Persona 6	<i>ellos, elles</i>

MODES DEL VERB

Los MODES del verb són:

Indicativu

Subjuntiu

Condicional

Imperativu

Gerundi

Participi

Infinitiu.

TEMPS DEL VERB

Indicatiu:

Present

Pretèrit indefinit

Pretèrit imperfet

Pretèrit plusquamperfet

Futur simple

Futur compost.

Condicional:

Simple

Compost.

Subjuntiu:

Present

Pretèrit indefinit

Pretèrit imperfet

Pretèrit plusquamperfet

Imperatiu:

Present

Gerundi:

Present

Passat

Infinitiu:

Present

Passat.

AUXILIARS

L'auxiliar dels temps compostos dels verbs *intransitius*, dels verbs que indiquen *estat i moviment* i dels verbs *pronominals*, és *ésser*, amb la concordança en gènere i número del participi (masculí o femení, singular o plural) amb el subjecte de l'acció:

só anat / anada;
eres eixit / eixida;
nos érem moguts / mogudes;
s'eren enrabiats / enrabiades;
són estats / estades;
fossin succeïts / succeïdes;
vos fóssiu seguts / segudes.

Tots los altres verbs transitius tenen com a auxiliar *haver*.

Lo verb *ésser*, endemés d'auxiliar, és també emprat sol, mentres *haver* és exclusivament auxiliar.

En la llengua parlada, verbs com *corrir*, *fugir*, *saltar* i *sortir*, quan indiquen una acció improvisa i ràpida, en les persones 3 i 6, apren l'auxiliar *haver* i no *ésser*.

ha corrit; havien fugit; han saltat; ha sortit.

Endemés, tots los verbs que tenen l'auxiliar *ésser*, en certes formes impersonals introduïdes del pronom *hi*, poden passar a *haver*.

«*Hi ha estat (o Hi són estats) casos*»;
«*Hi havia acudit (o Hi eren acudides) mil persones*»;
«*No hi ha vengut (o No hi és vengut) ningú*».

ÉSSER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 só
- 2 sés
- 3 és
- 4 sem
- 5 séu
- 6 són

PRETERIT INDEFINIT:

só estat / estada
sés estat / estada
és estat / estada
sem estats / estades
séu estats / estades
són estats / estades

PRETÈRIT IMPERFET:

era
eres
era
érem
éreu
eren

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

era estat / estada
eres estat / estada
era estat / estada
érem estats / estades
éreu estats / estades
eren estats / estades

FUTUR SIMPLE:

sigueré (o seré)
sigueràs (o seràs)
siguerà (o serà)
siguerem (o serem)
siguereu (o sereu)
sigueran (o seran)

FUTUR COMPOST:

sigueré (o seré) estat / estada
sigueràs (o seràs) estat / estada
siguerà (o serà) estat / estada
siguerem (o serem) estats / estades
siguereu (o sereu) estats / estades
sigueran (o seran) estats / estades

CONDICIONAL

SIMPLE:

sigueriva / fóra (o sigueria / seria)
siguerives / fores (o sigueries / series)
sigueriva / fóra (o sigueria / seria)
siguerívem / fórem (o sigueríem / seríem)
sigueríveu / fóreu (o sigueríeu / seríeu)
sigueriven / foren (o siguerien / serien)

COMPOST:

fóra / sigueriva (o sigueria) estat / estada
fores / siguerives (o sigueries) estat / estada
fóra / sigueriva (o sigueria) estat / estada
fórem / siguerívem (o sigueríem) estats / estades
fóreu / sigueríveu (o sigueríeu) estats / estades
foren / sigueriven (o siguerien) estats / estades

SUBJUNTIU

PRESENT:

sigui
siguis
sigui
siguem
sigueu
siguin

PRETERIT IMPERFET:

fossi / siguessi
fossis / siguessis
fossi / siguessi
fóssim, fossem / siguéssim
fóssiu, fosseu / siguéssiu
fossin / siguessin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui estat / estada
siguis estat / estada
sigui estat / estada
siguem estats / estades
sigueu estats / estades
siguin estats / estades

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi estat / estada
fossis / siguessis estat / estada
fossi / siguessi estat / estada
fóssim, fossem / siguéssim estats / estades
fóssiu, fosseu / siguéssiu estats / estades
fossin / siguessin estats / estades

IMPERATIU

2 siguis
3 sigui
4 sem
5 séu

INFINITIU

PRESENT: ésser

PASSAT: ésser estat / ésser estada; ésser estats / ésser estades

GERUNDI

PRESENT: essent (*o* sent)

PASSAT: essent estat / essent estada; essent estats / essent estades

PARTICIPI

Estat, estada, estats, estades

HAYER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 he
- 2 has
- 3 ha
- 4 havem
- 5 haveu
- 6 han

PRETÈRIT IMPERFET:

havia
havies
havia
haviem
havíeu (o haviéu)
havien

FUTUR SIMPLE:

haveré (o hauré)
haveràs (o hauràs)
haverà (o haurà)
haverem (o haurem)
havereu (o haureu)
haveran (o hauran)

CONDICIONAL

SIMPLE:

haveriva / haveria (o hauria)
haverives / haveries (o hauries)
haveriva / haveria (o hauria)
haverívem / haveríem (o hauríem)
haveríveu / haveríeu (o hauríeu)
haveriven / haverien (o haurien)

SUBJUNTIU

PRESENT:

hagi / havagi
hagis / havagis
hagi / havagi
hàgim / havàgim
hàgiu / havàgiu
hagin / havagin

PRETÈRIT IMPERFET:

havessi
havessis
havessi
havéssim
havéssiu
havessin

INFINITIU

PRESENT: haver

GERUNDI

PRESENT: havent

L'auxiliar *haver* no té:

- *Pretèrit Indefinit, Pretèrit Plusquamperfet i Futur Compost* de l'***INDICATIU***;
- *Condicional Compost, Pretèrit Indefinit i Pretèrit Plusquamperfet* del ***SUBJUNTIU***;
- ***IMPERATIU***;
- *Passat de l'INFINITIU*;
- *Passat del GERUNDI*;
- ***PARTICIPI***.

1a CONJUGACIÓ

RADICAL I DESINÈNCIES

Lo verb, en totes les seues formes, se compon del *radical* i de la *desinència*.

Són dits *regulars* los verbs que mantenen sempre el mateix radical en totes les formes i que se conjuguen adjunyint les desinències apropiades (persones, temps i modes) per cada classe verbal; i *irregulars* los verbs que tenen canvis en lo radical i/o en la desinència.

Les desinències de la *1a Conjugació* són:

INDICATIU

Present: -, -es, -a, -em, -au, -en;

Pretèrit imperfet: -ava, -aves, -ava, -àvem, -àveu, -aven;

Futur simple: -aré, -aràs, -arà, -arem, -areu, -aran;

Condicional simple: -aria / -ariva, -aries / -arives, -aria / -ariva, -aríem / -arívem, -aríeu / -aríveu, -arien / -ariven.

Pretèrit indefinit, pretèrit plusquamperfet, futur compost i condicional compost, essent temps compostos, se formen amb l'auxiliar i el participi.

SUBJUNTIU

Present: -i, -is, -i, -em, -eu, -in;

Pretèrit imperfet: -essi, -essis, -essi, -éssim, -éssiu, -essin.

Pretèrit indefinit i pretèrit plusquamperfet, essent temps compostos, se formen amb l'auxiliar i el participi.

IMPERATIU: (2) -a, (3) -i, (4) -em, (5) -au.

INFINITIU: -ar.

GERUNDI: -ant.

PARTICIPI: -at, -ada, -ats, -ades.

CANTAR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 cant
- 2 cantes
- 3 canta
- 4 cantem
- 5 cantau
- 6 canten

PRETÈRIT INDEFINIT:

- he cantat
has cantat
ha cantat
havem cantat
haveu cantat
han cantat

PRETÈRIT IMPERFET:

- cantava
cantaves
cantava
cantàvem
cantàveu
cantaven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- havia cantat
havies cantat
havia cantat
haviem cantat
havíveu (o havíeu) cantat
havien cantat

FUTUR SIMPLE:

- cantaré
cantaràs
cantarà
cantarem
cantareu
cantaran

FUTUR COMPOST:

- haveré (o hauré) cantat
haveràs (o hauràs) cantat
haverà (o haurà) cantat
haverem (o haurem) cantat
havereu (o haureu) cantat
haveran (o hauran) cantat

CONDICIONAL

SIMPLE:

- cantariva / cantaria
cantarives / cantaries
cantariva / cantaria
cantarívem / cantaríem
cantaríveu / cantaríeu
cantariven / cantarien

COMPOST:

- haveriva / haveria (o hauria) cantat
haverives / haveries (o hauries) cantat
haveriva / haveria (o hauria) cantat
haverívem / haveríem (o hauríem) cantat
haveríveu / haveríeu (o hauríeu) cantat
haveriven / haverien (o haurien) cantat

SUBJUNTIU

PRESENT:

canti
cantis
canti
cantem
canteu
cantin

PRETÈRIT IMPERFET:

cantessi
cantessis
cantessi
cantéssim
cantéssiu
cantessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi cantat
hagis cantat
hagi cantat
hàgim cantat
hàgiu cantat
hagin cantat

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi cantat
havessis cantat
havessi cantat
havéssim cantat
havéssiu cantat
havessin cantat

IMPERATIU

2 canta
3 canti
4 cantem
5 cantau

INFINITIU

PRESENT: *cantar*

PASSAT: *haver cantat*

GERUNDI

PRESENT: *cantant*

PASSAT: *havent cantat*

PARTICIPI

Cantat, cantada, cantats, cantades

ENTRAR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 entr
- 2 entres
- 3 entra
- 4 entrem
- 5 entrau
- 6 entren

PRETERIT INDEFINIT:

- só *entrat / entrada*
- sés *entrat / entrada*
- és *entrat / entrada*
- sem *entrats / entrades*
- séu *entrats / entrades*
- són *entrats / entrades*

PRETERIT IMPERFET:

- entrava*
- entraves*
- entrava*
- entràvem*
- entràveu*
- entraven*

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- era entrat / entrada*
- eres entrat / entrada*
- era entrat / entrada*
- érem entrats / entrades*
- éreu entrats / entrades*
- eren entrats / entrades*

FUTUR SIMPLE:

- entraré*
- entraràs*
- entrarà*
- entrarem*
- entrareu*
- entraran*

FUTUR COMPOST:

- sigueré (o seré) entrat / entrada*
- sigueràs (o seràs) entrat / entrada*
- siguerà (o serà) entrat / entrada*
- siguerem (o serem) entrats / entrades*
- siguerem (o sereu) entrats / entrades*
- sigueran (o seran) entrats / entrades*

CONDICIONAL

SIMPLE:

- entraria / entrariva*
- entraries / entrarives*
- entraria / entrariva*
- entrariem / entrarívem*
- entraríeu / entraríveu*
- entrarien / entrariven*

COMPOST:

- fóra / sigueria / sigueriva entrat / entrada*
- fores / sigueries / siguerives entrat / entrada*
- fóra / sigueria / sigueriva entrat / entrada*
- fórem / sigueriem / siguerívem entrats / entrades*
- fóreu / sigueríeu / sigueríveu entrats / entrades*
- foren / siguerien / sigueriven entrats / entrades*

SUBJUNCTIU

PRESENT:

entri
entris
entri
entrem
entreu
entrin

PRETERIT IMPERFET:

entressi
entressis
entressi
entréssim
entréssiu
entressin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui entrat / entrada
siguis entrat / entrada
sigui entrat / entrada
siguem entrats / entrades
sigueu entrats / entrades
siguin entrats / entrades

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi entrat / entrada
fossis / siguessis entrat / entrada
fossi / siguessi entrat / entrada
fóssim, fossem / siguéssim entrats / entrades
fóssiu, fosseu / siguéssiu entrats / entrades
fossin / siguessin entrats / entrades

IMPERATIU

2 entra
3 entri
4 entrem
5 entrau

INFINITIU

PRESENT: *entrar*

PASSAT: *ésser entrat / ésser entrada; ésser entrats / ésser entrades*

GERUNDI

PRESENT: *entrant*

PASSAT: *essent entrat / essent entrada; essent entrats / essent entrades*

PARTICIPI

Entrat, entrada, entrats, entrades

MODIFICACIONS ORTOGRÀFIQUES DEL RADICAL

Los verbs de la 1a conjugació que acaben en *-car*, *-çar*, *-gar*, *-jar* canvien la *-c-*, la *-ç-*, la *-g-*, la *-j-* dels radicals respectivament en *-qu-*, *-c-*, *-gu-*, *-g-* en aquelles formes en les quals la desinència comenci amb una *e* i amb una *i*:

PRESENT D'INDICATIU

TANCAR: tanc, tanques, tanca, tanquem, tancau, tanquen

ALÇAR: alç, alces, alça, alcem, alçau, alcen

JUGAR: jug, jugues, juga, juguem, jugau, juguen

MENJAR: menj, menges, menja, mengem, menjau, mengem

SUBJUNTIU

Present:

tanqui, tanquis, tanqui, tanquem, tanqueu, tanquin

alci, alcis, alci, alcem, alceu, alcin

jugui, juguís, jugui, juguem, jugueu, juguin

mengi, mengís, mengi, mengem, mengeu, mengin

Pretèrit imperfet:

tanquessi, tanquessis, tanquessi, tanquéssim, tanquéssiu, tanquessin

alcessi, alcessis, alcessi, alcéssim, alcéssiu, alcessin

juguessi, juguessis, juguessi, juguéssim, juguéssiu, juguessin

mengessi, mengessis, mengessi, mengéssim, mengéssiu, mengessin

IMPERATIU

tanca, tanqui, tanquem, tancau

alça, alci, alcem, alçau

juga, jugui, juguem, jugau

menja, mengi, mengem, menjau

VERBS IRREGULARS

ANAR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 vaig
- 2 vas
- 3 va
- 4 anem
- 5 anau
- 6 van / vanen

PRETERIT INDEFINIT:

- só anat / anada
sés anat / anada
és anat / anada
sem anats / anades
séu anats / anades
són anats / anades

PRETERIT IMPERFET:

anava
anaves
anava
anàvem
anàveu
anaven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

era anat / anada
eres anat / anada
era anat / anada
érem anats / anades
éreu anats / anades
eren anats / anades

FUTUR SIMPLE:

anigueré
anigueràs
aniguerà
aniguerem
aniguereu
anigueran

FUTUR COMPOST:

sigueré (*o* seré) anat / anada
sigueràs (*o* seràs) anat / anada
siguerà (*o* serà) anat / anada
siguerem (*o* serem) anats / anades
siguereu (*o* sereu) anats / anades
sigueran (*o* seran) anats / anades

CONDICIONAL

SIMPLE:

anigueria / anigueriva
anigueries / aniguerives
anigueria / anigueriva
anigueríem / aniguerívem
anigueríeu / anigueríveu
aniguerien / anigueriven

COMPOST:

fóra / sigueria / sigueriva anat / anada
fores / sigueries / siguerives anat / anada
fóra / sigueria / sigueriva anat / anada
fórem / sigueríem / siguerívem anats / anades
fóreu / sigueríeu / sigueríveu anats / anades
foren / siguerien / sigueriven anats / anades

SUBJUNCTIU

PRESENT:

vagi
vagis
vagi
aniguem
anigueu
vagin

PRETERIT IMPERFET:

aniguessi
aniguessis
aniguessi
aniguéssim
aniguéssiu
aniguessin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui anat / anada
siguis anat / anada
sigui anat / anada
siguem anats / anades
sigueu anats / anades
siguin anats / anades

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi anat / anada
fossis / siguessis anat / anada
fossi / siguessi anat / anada
fóssim, fossem / siguéssim anats / anades
fóssiu, fosseu / siguéssiu anats / anades
fossin / siguessin anats / anades

IMPERATIU

2 vés
3 vagi
4 anem
5 anau

INFINITIU

PRESENT: anar

PASSAT: ésser anat / ésser anada, ésser anats / ésser anades

GERUNDI

PRESENT: anant

PASSAT: essent anat / essent anada, essent anats / essent anades

PARTICIPI

Anat, anada, anats, anades

ESTAR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 estic
- 2 estàs
- 3 està
- 4 estem
- 5 estau
- 6 estan / estanen

PRETERIT INDEFINIT:

- só estat / estada
- sés estat / estada
- és estat / estada
- sem estats / estades
- séu estats / estades
- són estats / estades

PRETERIT IMPERFET:

- estava
- estaves
- estava
- estàvem
- estàveu
- estaven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- era estat / estada
- eres estat / estada
- era estat / estada
- érem estats / estades
- éreu estats / estades
- eren estats / estades

FUTUR SIMPLE:

- estigueré
- estigueràs
- estiguerà
- estiguerem
- estiguereu
- estigueran

FUTUR COMPOST:

- sigueré (*o seré*) estat / estada
- sigueràs (*o seràs*) estat / estada
- siguerà (*o serà*) estat / estada
- siguerem (*o serem*) estats / estades
- siguereu (*o sereu*) estats / estades
- sigueran (*o seran*) estats / estades

CONDICIONAL

SIMPLE:

- estigueria / estigueriva
- estigueries / estiguerives
- estigueria / estigueriva
- estigueríem / estiguerívem
- estigueríeu / estigueríveu
- estiguerien / estigueriven

COMPOST:

- fóra / sigueria / sigueriva estat / estada
- fores / sigueries / siguerives estat / estada
- fóra / sigueria / sigueriva estat / estada
- fórem / sigueríem / siguerívem estats / estades
- fóreu / sigueríeu / sigueríveu estats / estades
- foren / siguerien / sigueriven estats / estades

SUBJUNTIU

PRESENT:

estigui
estiguis
estigui
estiguem
estigueu
estiguin

PRETERIT IMPERFET:

estiguessi
estiguessis
estiguessi
estiguéssim
estiguéssiu
estiguessin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui estat / estada
siguis estat / estada
sigui estat / estada
siguem estats / estades
sigueu estats / estades
siguin estats / estades

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi estat / estada
fossis / siguessis estat / estada
fossi / siguessi estat / estada
fóssim, fossem / siguéssim estats / estades
fóssiu, fosseu / siguéssiu estats / estades
fossin / siguessin estats / estades

IMPERATIU

2 està
3 estigui
4 estem
5 estau

INFINITIU

PRESENT: estar

PASSAT: ésser estat / ésser estada; ésser estats / ésser estades

GERUNDI

PRESENT: estant

PASSAT: essent estat / essent estada; essent estats / essent estades

PARTICIPI

Estat, estada, estats, estades

DONAR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 donc
- 2 dónes
- 3 dóna
- 4 donem
- 5 donau
- 6 donen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he donat
has donat
ha donat
havem donat
haveu donat
han donat

PRETERIT IMPERFET:

donava
donaves
donava
donàvem
donàveu
donaven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia donat
havies donat
havia donat
haviem donat
havíveu (*o* haviéu) donat
havien donat

FUTUR SIMPLE:

dongueré
dongueràs
donguerà
donguerem
donguereu
dongueran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) donat
haveràs (*o* hauràs) donat
haverà (*o* haurà) donat
haverem (*o* haurem) donat
havereu (*o* haureu) donat
haveran (*o* hauran) donat

CONDICIONAL

SIMPLE:

dongueria / dongueriva
dongueries / donguerives
dongueria / dongueriva
dongueriem / donguerívem
dongueríeu / dongueríveu
donguerien / dongueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) donat
haverives / haveries (*o* hauries) donat
haveriva / haveria (*o* hauria) donat
haverivem / haveríem (*o* hauríem) donat
haveríveu / haveríeu (*o* hauríeu) donat
haveriven / haverien (*o* haurien) donat

SUBJUNTIU

PRESENT:

dongui
donguis
dongui
donguem
dongueu
donguin

PRETERIT IMPERFET:

donguessi
donguessis
donguessi
donguéssim
donguéssiu
donguessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi donat
hagis donat
hagi donat
hàgim donat
hàgiu donat
hagin donat

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi donat
havessis donat
havessi donat
havéssim donat
havéssiu donat
havessin donat

IMPERATIU

2 dóna
3 dongui
4 donem
5 donau

INFINITIU

PRESENT: donar

PASSAT: haver donat

GERUNDI

PRESENT: donant

PASSAT: havent donat

PARTICIPI

Donat, donada, donats, donades

VERBS EN -IAR

ESTUDIAR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 estudic
- 2 estudies
- 3 estudia
- 4 estudiem
- 5 estudiau
- 6 estudien

PRETÈRIT INDEFINIT:

he estudiat
has estudiat
ha estudiat
havem estudiat
haveu estudiat
han estudiat

PRETÈRIT IMPERFET:

estudiava
estudiaves
estudiava
estudiàvem
estudiàveu
estudiaven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia estudiat
havies estudiat
havia estudiat
haviem estudiat
havíveu (*o* havíeu) estudiat
havien estudiat

FUTUR SIMPLE:

estudiaré
estudiaràs
estudiarà
estudiarem
estudiareu
estudiaran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) estudiat
haveràs (*o* hauràs) estudiat
haverà (*o* haurà) estudiat
haverem (*o* haurem) estudiat
havereu (*o* haureu) estudiat
haveran (*o* hauran) estudiat

CONDICIONAL

SIMPLE:

estudiarà / estudiariva
estudiaries / estudiarives
estudiarà / estudiariva
estudiaríem / estudiarívem
estudiaríeu / estudiaríveu
estudiarien / estudiariven

COMPOST:

haverà / haveria (*o* hauria) estudiat
haveries / haveries (*o* hauries) estudiat
haverà / haveria (*o* hauria) estudiat
haveríem / haveríem (*o* hauríem) estudiat
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) estudiat
haverien / haverien (*o* haurien) estudiat

SUBJUNTIU

PRESENT:

estudigui
estudiguís
estudigui
estudiem
estudieu
estudiguin

PRETÈRIT IMPERFET:

estudiessi
estudiessis
estudiessi
estudiéssim
estudiéssiu
estudiessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi estudiat
hagis estudiat
hagi estudiat
hàgim estudiat
hàgiu estudiat
hagin estudiat

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi estudiat
havessis estudiat
havessi estudiat
havéssim estudiat
havéssiu estudiat
havessin estudiat

IMPERATIU

2 estudia
3 estudigui
4 estudiem
5 estudiau

INFINITIU

PRESENT: estudiar

PASSAT: haver estudiat

GERUNDI

PRESENT: estudiant

PASSAT: havent estudiat

PARTICIPI

Estudiat, estudiada, estudiats, estudiades

Com *estudiar* se conjuguen també els verbs *assetiar, batiar, canviar, copiar, criar, enrabiari, enviar, escoviar, estropiar, estudiar, fiar, somiar, triar, trofiar*, sempre tenint present si són transitius o intransitius per l'auxiliar dels temps compostos.

* * *

VERBS ACABATS EN -AR AMB ALTERNANÇA VOCÀLICA DEL RADICAL

L'alguerès té verbs que han canviat la vocal del radical també quan és tònica i que, per tant, són venguts irregulars.

Basant-nos en l'infinitiu, per això, escriurem la vocal del radical que hi trobem (a, e, o, u) quan tenim una forma verbal amb el radical àton i canviarem quan és tònic, com en los casos següents:

BESAR: *bas, bases; però besem, etc.;*

BOTAR: *but, butes; però botem, etc.;*

CABUSSAR: *cabós, cabossa; però cabussau, etc.;*

EMPRAR: *ampr, ampres; però emprava, etc.;*

ENGREIXAR: *engraix, engraiques; però engraiquat, etc.;*

ESTOTJAR: *estuig, estutja; però estotjarem, etc.;*

FORADAR: *fored, foredi; però foradat, etc.;*

PREGUNTAR: *pregont, pregonti; però preguntaràs, etc.;*

XERRAR: *xarr, xarres; però xerrem, etc.*

[2a CONJUGACIÓ]

La 2a conjugació reuneix tots los verbs que no són ni de la primera ni de la tercera conjugació.

És la conjugació amb el número més baix de verbs respecte a les altres dues.

Podem dividir-la esquemàticament en verbs que acaben en

- ❖ *-er tònic*;
- ❖ *-er àton*;
- ❖ *-dre*;
- ❖ *-ure*.

A dins d'aquesta genèrica subdivisió hi ha una certa regularitat (com en los casos de verbs com *beure, doldre, comprendre, respondre, conèixer*), també que aquesta conjugació té sovent variació de radical verbal i de desinències.

També, a fores d'aquesta espècie de regularitat, tenim verbs irregulars com *fer, poguer, volguer, saber, prendre, diure, caure, veure*, endemés dels auxiliars *ésser* i *haver*, ja tractats.

VERBS EN *-ER* TÒNIC

FER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 faç
- 2 fas
- 3 fa
- 4 fem
- 5 feu
- 6 fan / fanen

PRETÈRIT INDEFINIT:

- he fet
- has fet
- ha fet
- havem fet
- haveu fet
- han fet

PRETÈRIT IMPERFET:

- feva
- feves
- feva
- févem
- féveu
- feven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- havia fet
- havies fet
- havia fet
- haviem fet
- havíveu (*o* haviéu) fet
- havien fet

FUTUR SIMPLE:

- faré
- faràs
- farà
- farem
- fareu
- faran

FUTUR COMPOST:

- haveré (*o* hauré) fet
- haveràs (*o* hauràs) fet
- haverà (*o* haurà) fet
- haverem (*o* haurem) fet
- havereu (*o* haureu) fet
- haveran (*o* hauran) fet

CONDICIONAL

SIMPLE:

- faria / fariva
- faries / farives
- faria / fariva
- fariem / farívem
- faríeu / faríveu
- farien / fariven

COMPOST:

- haveriva / haveria (*o* hauria) fet
- haverives / haveries (*o* hauries) fet
- haveriva / haveria (*o* hauria) fet
- haveríem / haveríem (*o* hauríem) fet
- haveríveu / haveríveu (*o* hauríveu) fet
- haveriven / haverien (*o* haurien) fet

SUBJUNTIU

PRESENT:

faci
facis
faci
facem
faceu
facin

PRETERIT IMPERFET:

facessi
facessis
facessi
facéssim
facéssiu
facessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi fet
hagis fet
hagi fet
hàgim fet
hàgiu fet
hagin fet

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi fet
havessis fet
havessi fet
havéssim fet
havéssiu fet
havessin fet

IMPERATIU

2 fes
3 faci
4 fem
5 feu

INFINITIU

PRESENT: fer

PASSAT: haver fet

GERUNDI

PRESENT: fent

PASSAT: havent fet

PARTICIPI

Fet, feta, fets, fetes

Los compostos de *fer* (*desfer*, *refer*), tenen accent a la vocal de la desinència de les persones 2 i 3 del Present d'Indicatiu: *desfàs*, *desfà* (*desfer*); *refàs*, *refà* (*refer*).

A l'Imperfet de Subjuntiu dels compostos *refer* i *desfer*, tenim les formes:

- ❖ *desfessi*, *desfessis*, *desfessi*, *desféssim*, *desféssiu*, *desfessin*;
- ❖ *refessi*, *refessis*, *refessi*, *reféssim*, *reféssiu*, *refessin*.

SABER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 sé / sep
- 2 saps
- 3 sap
- 4 sabem
- 5 sabeu
- 6 saben

PRETÈRIT INDEFINIT:

he sabut
has sabut
ha sabut
havem sabut
haveu sabut
han sabut

PRETÈRIT IMPERFET:

sabia / sabiva
sabies / sabives
sabia / sabiva
sabíem / sabívem
sabíeu / sabíveu
sabien / sabiven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia sabut
havies sabut
havia sabut
haviem sabut
havíveu (o havíeu) sabut
havien sabut

FUTUR SIMPLE:

saberé
saberàs
saberà
saberem
sabereu
saberan

FUTUR COMPOST:

haveré (o hauré) sabut
haveràs (o hauràs) sabut
haverà (o haurà) sabut
haverem (o haurem) sabut
havereu (o haureu) sabut
haveran (o hauran) sabut

CONDICIONAL

SIMPLE:

saberia / saberiva
saberies / saberives
saberia / saberiva
saberíem / saberívem
saberíeu / saberíveu
saberien / saberiven

COMPOST:

haveriva / haveria (o hauria) sabut
haverives / haveries (o hauries) sabut
haveriva / haveria (o hauria) sabut
haverívem / haveríem (o hauríem) sabut
haveríveu / haveríeu (o hauríeu) sabut
haveriven / haverien (o haurien) sabut

SUBJUNTIU

PRESENT:

sabi
sabis
sabi
sabem
sabeu
sabin

PRETÈRIT IMPERFET:

sabessi
sabessis
sabessi
sabéssim
sabéssiu
sabessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi sabut
hagis sabut
hagi sabut
hàgim sabut
hàgiu sabut
hagin sabut

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi sabut
havessis sabut
havessi sabut
havéssim sabut
havéssiu sabut
havessin sabut

IMPERATIU

2 sabis
3 sabi
4 sabem
5 sabeu

INFINITIU

PRESENT: saber

PASSAT: haver sabut

GERUNDI

PRESENT: sabent

PASSAT: havent sabut

PARTICIPI

Sabut, sabuda, sabuts, sabudes

POGUER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 puc
- 2 pots
- 3 pot
- 4 podem
- 5 podeu
- 6 poden

PRETÈRIT INDEFINIT:

he pogut
has pogut
ha pogut
havem pogut
haveu pogut
han pogut

PRETÈRIT IMPERFET:

podia / podiva
podies / podives
podia / podiva
podíem / podívem
podíeu / podíveu
podien / podiven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia pogut
havies pogut
havia pogut
haviem pogut
havíveu (o havíeu) pogut
havien pogut

FUTUR SIMPLE:

pogueré
pogueràs
poguerà
poguerem
pogueren
pogueran

FUTUR COMPOST:

haveré (o hauré) pogut
haveràs (o hauràs) pogut
haverà (o haurà) pogut
haverem (o haurem) pogut
havereu (o haureu) pogut
haveran (o hauran) pogut

CONDICIONAL

SIMPLE:

pogueria / pogueriva
pogueries / poguerives
pogueria / pogueriva
pogueríem / poguerívem
pogueríeu / pogueríveu
poguerien / pogueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (o hauria) pogut
haverives / haveries (o hauries) pogut
haveriva / haveria (o hauria) pogut
haverívem / haveríem (o hauríem) pogut
haveríveu / haveríeu (o hauríeu) pogut
haveriven / haverien (o haurien) pogut

SUBJUNTIU

PRESENT:

pugui
puguis
pugui
puguem
pugueu
puguin

PRETERIT IMPERFET:

poguessi
poguessis
poguessi
poguéssim
poguéssiu
poguessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi pogut
hagis pogut
hagi pogut
hàgim pogut
hàgiu pogut
hagin pogut

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi pogut
havessis pogut
havessi pogut
havéssim pogut
havéssiu pogut
havessin pogut

IMPERATIU

2 -
3 -
4 -
5 -

INFINITIU

PRESENT: poguer

PASSAT: haver pogut

GERUNDI

PRESENT: poguent

PASSAT: havent pogut

PARTICIPI

Pogut, poguda, poguts, pogudes

VOLGUER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 vull
- 2 vols
- 3 vol
- 4 volem
- 5 voleu
- 6 volen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he volgut
has volgut
ha volgut
havem volgut
haveu volgut
han volgut

PRETÈRIT IMPERFET:

volia / voliva
volies / volives
volia / voliva
voliem / volívem
volieu / volíveu
volien / voliven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia volgut
havies volgut
havia volgut
haviem volgut
havíveu (*o* havíeu) volgut
havien volgut

FUTUR SIMPLE:

volgueré
volgueràs
volguerà
volguerem
volguereu
volgueran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) volgut
haveràs (*o* hauràs) volgut
haverà (*o* haurà) volgut
haverem (*o* haurem) volgut
havereu (*o* haureu) volgut
haveran (*o* hauran) volgut

CONDICIONAL

SIMPLE:

volgueria / volgueriva
volgueries / volguerives
volgueria / volgueriva
volgueriem / volguerívem
volguerieu / volgueríveu
volguerien / volgueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) volgut
haverives / haveries (*o* hauries) volgut
haveriva / haveria (*o* hauria) volgut
haverívem / haveríem (*o* hauríem) volgut
haveríveu / haveríeu (*o* hauríeu) volgut
haveriven / haverien (*o* haurien) volgut

SUBJUNCTIU

PRESENT:

vulgui
vulguis
vulgui
vulguem
vulgueu
vulguin

PRETERIT IMPERFET:

volguessi
volguessis
volguessi
volguéssim
volguéssiu
volguessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi volgut
hagis volgut
hagi volgut
hàgim volgut
hàgiu volgut
hagin volgut

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi volgut
havessis volgut
havessi volgut
havéssim volgut
havéssiu volgut
havessin volgut

IMPERATIU

2 vulguis
3 vulgui
4 vulguem
5 vulgueu

INFINITIU

PRESENT: volguer

PASSAT: haver volgut

GERUNDI

PRESENT: volguent

PASSAT: havent volgut

PARTICIPI

Volgut, volguda, volguts, volgudes

VERBS EN -ER À TON

CONÈIXER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 coneix
- 2 coneixes
- 3 coneix
- 4 coneixem
- 5 coneixeu
- 6 coneixen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he coneixut
has coneixut
ha coneixut
havem coneixut
haveu coneixut
han coneixut

PRETÈRIT IMPERFET:

coneixeva
coneixeves
coneixeva
coneixévem
coneixéveu
coneixeven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia coneixut
havies coneixut
havia coneixut
haviem coneixut
havíveu (*o* havíeu) coneixut
havien coneixut

FUTUR SIMPLE:

coneixeré
coneixeràs
coneixerà
coneixerem
coneixereu
coneixeran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) coneixut
haveràs (*o* hauràs) coneixut
haverà (*o* haurà) coneixut
haverem (*o* haurem) coneixut
havereu (*o* haureu) coneixut
haveran (*o* hauran) coneixut

CONDICIONAL

SIMPLE:

coneixeria / coneixeriva
coneixeries / coneixerives
coneixeria / coneixeriva
coneixeríem / coneixerívem
coneixeríeu / coneixeríveu
coneixerien / coneixeriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) coneixut
haverives / haveries (*o* hauries) coneixut
haveriva / haveria (*o* hauria) coneixut
haveríem / haveríem (*o* hauríem) coneixut
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) coneixut
haveriven / haverien (*o* haurien) coneixut

SUBJUNTIU

PRESENT:

coneixi
coneixis
coneixi
coneixem
coneixeu
coneixin

PRETÈRIT IMPERFET:

coneixessi
coneixessis
coneixessi
coneixéssim
coneixéssiu
coneixessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi coneixut
hagis coneixut
hagi coneixut
hàgim coneixut
hàgiu coneixut
hagin coneixut

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi coneixut
havessis coneixut
havessi coneixut
havéssim coneixut
havéssiu coneixut
havessin coneixut

IMPERATIU

2 coneix
3 coneixi
4 coneixem
5 coneixeu

INFINITIU

PRESENT: conèixer

PASSAT: haver coneixut

GERUNDI

PRESENT: coneixent

PASSAT: havent coneixut

PARTICIPI

Coneixut, coneixuda, coneixuts, coneixudes

Com *conèixer* se conjuguen *merèixer* i *reconèixer*.

NÀIXER

INDICATIU

PRESENT:

- 1 naix
- 2 naixes
- 3 naix
- 4 naixem
- 5 naixeu
- 6 naixen

PRETERIT INDEFINIT:

- só nat / nada
sés nat / nada
és nat / nada
sem nats / nades
séu nats / nades
són nats / nades

PRETERIT IMPERFET:

- naixeua
naixeves
naixeua
naixévem
naixéveu
naixeven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- era nat / nada
eres nat / nada
era nat / nada
érem nats / nades
éreu nats / nades
eren nats / nades

FUTUR SIMPLE:

- naixeré
naixeràs
naixerà
naixerem
naixereu
naixeran

FUTUR COMPOST:

- sigueré (o seré) nat / nada
sigueràs (o seràs) nat / nada
siguerà (o serà) nat / nada
siguerem (o serem) nats / nades
siguereu (o sereu) nats / nades
sigueran (o seran) nats / nades

CONDICIONAL

SIMPLE:

- naixeria / naixeriva
naixeries / naixerives
naixeria / naixeriva
naixeríem / naixerívem
naixeríeu / naixeríveu
naixerien / naixeriven

COMPOST:

- fóra / sigueria / sigueriva nat / nada
fores / sigueries / siguerives nat / nada
fóra / sigueria / sigueriva nat / nada
fórem / sigueríem / siguerívem nats / nades
fóreu / sigueríeu / sigueríveu nats / nades
foren / siguerien / sigueriven nats / nades

SUBJUNTIU

PRESENT:

naixi
naixis
naixi
naixem
naixeu
naixin

PRETERIT IMPERFET:

naixessi
naixessis
naixessi
naixéssim
naixéssiu
naixessin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui nat / nada
siguis nat / nada
sigui nat / nada
siguem nats / nades
sigueu nats / nades
siguin nats / nades

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi nat / nada
fossis / siguessis nat / nada
fossi / siguessi nat / nada
fóssim, fossem / siguéssim nats / nades
fóssiu, fosseu / siguéssiu nats / nades
fossin / siguessin nats / nades

IMPERATIU

2 naix
3 naixi
4 naixem
5 naixeu

INFINITIU

PRESENT: nàixer

PASSAT: ésser nat / ésser nada; ésser nats / ésser nades

GERUNDI

PRESENT: naixent

PASSAT: essent nat / essent nada; essent nats / essent nades

PARTICIPI

Nat, nada, nats, nades

Naixut, naixuda, naixuts, naixudes

VERBS EN -DRE I -URE

Los verbs acabats en *-re* se poden ulteriorment dividir en acabats en *-dre* i en *-ure*. Los acabats en *-dre* mantenen una certa regularitat en les desinències.

Tenen una subclassificació que podem determinar pel participi, ja que

- ❖ los verbs en *-endre* lo fan en *-ès*: *aprendre, après; comprendre, comprès; defendre, defès; dependre, depès; reprendre, reprès; retendre, retès; sorprendre, sorprès; suspendre, suspès; entendre, entès;*
- ❖ los verbs en *-ondre* lo fan en *-ost*: *correspondre, correspost; propondre, proposit; impondre, impost; respondre, respost; supondre, supost;*
- ❖ lo fan en *-gut* los verbs: *valdre, valgut; doldre, dolgut; moldre, molgut.*

Vàriament lo fan los irregulars: *perdre, perdut; vendre, venut; tendre, tengut* (i derivats: *contendre, contengut; obtenir, obtengut; mantendre, mantengut; sostendre, sostengut*); *caure, caigut; coure, cuit; diure, dit; riure, ris; treure, tret; viure, vivit; escriure, escrit o escrivit; veure, vist.*

Los verbs en *-ure* no són perfectament regulars perquè en la conjugació alternen la *-u-* del radical amb una *-i-* o la perden (v. exemples després).

Les desinències de la 2A CONJUGACIO són:

INDICATIU

PRESENT: *c, -s, -, -em, -eu, -en.*

*Les persones 4 i 5 del verb prendre són los arcaïsmes prenim i preniu. En los compostos, però, retorna la e: comprenem (i no *comprenim), apreneu (i no *apreniu).*

PRETÈRIT IMPERFET: *-eva, -eves, -eva, -évem, -éveu, -even.*

FUTUR SIMPLE: *-gueré, -gueràs, -guerà, -guerem, -guereu, -gueran.*

CONDICIONAL SIMPLE: *-gual-gualiva, -gual-gualives, -gual-gualiva, -gual-gualives, -gual-gualives, -gual-gualives.*

Pretèrit indefinit, pretèrit plusquamperfet, futur compost i condicional compost, essent temps compostos, se formen amb l'auxiliar i el participi.

SUBJUNTIU

Present: *-gui, -guis, -gui, -guem, -gueu, -guin;*

Pretèrit imperfet: *-guessi, -guessis, -guessi, -guéssim, -guéssiu, -guessin.*

Pretèrit indefinit i pretèrit plusquamperfet, essent temps compostos, se formen amb l'auxiliar i el participi.

IMPERATIU: (2) -, (3) *-gui*, (4) *-em*, (5) *-eu*.

INFINITIU: *-re*.

GERUNDI: *-ent*.

*Lo gerundi de prendre és l'arcaisme prenint. En los sous compostos, però, retorna la e: comprent (i no *comprent).*

SUSPENDRE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 suspenc
- 2 suspens
- 3 suspèn
- 4 suspenem
- 5 suspeneu
- 6 suspenen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he suspès
has suspès
ha suspès
havem suspès
haveu suspès
han suspès

PRETÈRIT IMPERFET:

suspeneva
suspeneves
suspeneva
suspenevem
suspeneveu
suspeneven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia suspès
havies suspès
havia suspès
haviem suspès
havíveu (*o* haviéu) suspès
havien suspès

FUTUR SIMPLE:

suspengueré
suspengueràs
suspenguerà
suspenguerem
suspengueriu
suspengueran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) suspès
haveràs (*o* hauràs) suspès
haverà (*o* haurà) suspès
haverem (*o* haurem) suspès
haveriu (*o* haureu) suspès
haveran (*o* hauran) suspès

CONDICIONAL

SIMPLE:

suspengueria / suspengueriva
suspengueries / suspenguerives
suspengueria / suspengueriva
suspengueríem / suspenguerívem
suspengueríeu / suspengueríveu
suspenguerien / suspengueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) suspès
haverives / haveries (*o* hauries) suspès
haveriva / haveria (*o* hauria) suspès
haverívem / haveríem (*o* hauríem) suspès
haveríveu / haveríeu (*o* hauríeu) suspès
haveriven / haverien (*o* haurien) suspès

SUBJUNCTIU

PRESENT:

suspengui
suspenguis
suspengui
suspenguem
suspengueu
suspenguin

PRETERIT IMPERFET:

suspenguessi
suspenguessis
suspenguessi
suspenguéssim
suspenguéssiu
suspenguessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi suspès
hagis suspès
hagi suspès
hàgim suspès
hàgiu suspès
hagin suspès

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi suspès
havessis suspès
havessi suspès
havéssim suspès
havéssiu suspès
havessin suspès

IMPERATIU

2 suspèn
3 suspengui
4 suspenem
5 suspeneu

INFINITIU

PRESENT: suspendre

PASSAT: haver suspès

GERUNDI

PRESENT: suspenent

PASSAT: havent suspès

PARTICIPI

Suspès, suspesa, suspesos, suspeses

VENDRE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 venc
- 2 vens
- 3 ven
- 4 venem
- 5 veneu
- 6 venen

PRETÈRIT INDEFINIT:

- he venut
has venut
ha venut
havem venut
haveu venut
han venut

PRETÈRIT IMPERFET:

- veneua
veneues
veneua
venévem
venéveu
veneuen

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- havia venut
havies venut
havia venut
haviem venut
havíveu (*o* haviéu) venut
havien venut

FUTUR SIMPLE:

- vengueré
vengueràs
venguerà
venguerem
venguereu
vengueran

FUTUR COMPOST:

- haveré (*o* hauré) venut
haveràs (*o* hauràs) venut
haverà (*o* haurà) venut
haverem (*o* haurem) venut
havereu (*o* haureu) venut
haveran (*o* hauran) venut

CONDICIONAL

SIMPLE:

- vengueria / vengueriva
vengueries / venguerives
vengueria / vengueriva
vengueríem / venguerívem
vengueríeu / vengueríveu
venguerien / vengueriven

COMPOST:

- haveriva / haveria (*o* hauria) venut
haverives / haveries (*o* hauries) venut
haveriva / haveria (*o* hauria) venut
haverívem / haveríem (*o* hauríem) venut
haveríveu / haveríeu (*o* hauríeu) venut
haveriven / haverien (*o* haurien) venut

SUBJUNTIU

PRESENT:

vengui
venguis
vengui
venguem
vengueu
venguin

PRETÈRIT IMPERFET:

venguessi
venguessis
venguessi
venguéssim
venguéssiu
venguessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi venut
hagis venut
hagi venut
hàgim venut
hàgiu venut
hagin venut

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi venut
havessis venut
havessi venut
havéssim venut
havéssiu venut
havessin venut

IMPERATIU

2 ven
3 vengui
4 venem
5 veneu

INFINITIU

PRESENT: vendre

PASSAT: haver venut

GERUNDI

PRESENT: venent

PASSAT: havent venut

PARTICIPI

Venut, venuda, venuts, venudes

PROPONDRE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 proponc
- 2 propons
- 3 propon
- 4 proponem
- 5 proponeu
- 6 proponen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he propos
has propos
ha propos
havem propos
haveu propos
han propos

PRETÈRIT IMPERFET:

proponeva
proponeves
proponeva
proponévem
proponéveu
proponeven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia propos
havies propos
havia propos
haviem propos
havíveu (*o* havíeu) propos
havien propos

FUTUR SIMPLE:

propongueré
propongueràs
proponguerà
proponguerem
proponguereu
propongueran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) propos
haveràs (*o* hauràs) propos
haverà (*o* haurà) propos
haverem (*o* haurem) propos
havereu (*o* haureu) propos
haveran (*o* hauran) propos

CONDICIONAL

SIMPLE:

propongueria / propongueriva
propongueries / proponguerives
propongueria / propongueriva
propongueriem / proponguerivem
propongueriéu / proponguerivéu
proponguerien / propongueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) propos
haverives / haveries (*o* hauries) propos
haveriva / haveria (*o* hauria) propos
haverivem / haveriem (*o* hauriem) propos
haverivéu / haveriéu (*o* hauriéu) propos
haveriven / haverien (*o* haurien) propos

SUBJUNTIU

PRESENT:

propongui
proponguis
propongui
proponguem
propongueu
proponguin

PRETÈRIT IMPERFET:

proponguessi
proponguessis
proponguessi
proponguéssim
proponguéssiu
proponguessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi propost
hagis propost
hagi propost
hàgim propost
hàgiu propost
hagin propost

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi propost
havessis propost
havessi propost
havéssim propost
havéssiu propost
havessin propost

IMPERATIU

2 propon
3 propongui
4 proponem
5 proponeu

INFINITIU

PRESENT: propondre

PASSAT: haver propost

GERUNDI

PRESENT: proponent

PASSAT: havent propost

PARTICIPI

Propost, proposta, propostos, propostes

MOLDRE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 molc
- 2 mols
- 3 mol
- 4 molem
- 5 moleu
- 6 molen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he molgut
has molgut
ha molgut
havem molgut
haveu molgut
han molgut

PRETÈRIT IMPERFET:

moleva
moleves
moleva
molévem
moléveu
moleven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia molgut
havies molgut
havia molgut
haviem molgut
havíveu (*o* haviéu) molgut
havien molgut

FUTUR SIMPLE:

molgueré
molgueràs
molguerà
molguerem
molguereu
molgueran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) molgut
haveràs (*o* hauràs) molgut
haverà (*o* haurà) molgut
haverem (*o* haurem) molgut
havereu (*o* haureu) molgut
haveran (*o* hauran) molgut

CONDICIONAL

SIMPLE:

molgueria / molgueriva
molgueries / molguerives
molgueria / molgueriva
molgueríem / molguerívem
molgueríeu / molgueríveu
molguerien / molgueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) molgut
haverives / haveries (*o* hauries) molgut
haveriva / haveria (*o* hauria) molgut
haveríem / haveríem (*o* hauríem) molgut
haveríveu / haveríveu (*o* hauríeu) molgut
haveriven / haverien (*o* haurien) molgut

SUBJUNTIU

PRESENT:

molgui
molguis
molgui
molguem
molgueu
molguin

PRETERIT IMPERFET:

molguessi
molguessis
molguessi
molguéssim
molguéssiu
molguessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi molgut
hagis molgut
hagi molgut
hàgim molgut
hàgiu molgut
hagin molgut

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi molgut
havessis molgut
havessi molgut
havéssim molgut
havéssiu molgut
havessin molgut

IMPERATIU

2 mol
3 molgui
4 molem
5 moleu

INFINITIU

PRESENT: moldre

PASSAT: haver molgut

GERUNDI

PRESENT: molent

PASSAT: havent molgut

PARTICIPI

Molgut, molguda, molguts, molgudes

TENDRE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 tenc
- 2 tens
- 3 té
- 4 tenim
- 5 teniu
- 6 tenen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he tengut
has tengut
ha tengut
havem tengut
haveu tengut
han tengut

PRETÈRIT IMPERFET:

tenia / teniva
tenies / tenives
tenia / teniva
teníem / tenívem
teníeu / teníveu
tenien / teniven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia tengut
havies tengut
havia tengut
haviem tengut
havíveu (*o* havíeu) tengut
havien tengut

FUTUR SIMPLE:

tengueré
tengueràs
tenguerà
tenguerem
tengueriu
tengueran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) tengut
haveràs (*o* hauràs) tengut
haverà (*o* haurà) tengut
haverem (*o* haurem) tengut
haveriu (*o* haureu) tengut
haveran (*o* hauran) tengut

CONDICIONAL

SIMPLE:

tengueria / tengueriva
tengueries / tenguerives
tengueria / tengueriva
tengueríem / tenguerívem
tengueríeu / tengueríveu
tenguerien / tengueriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) tengut
haverives / haveries (*o* hauries) tengut
haveriva / haveria (*o* hauria) tengut
haveríem / haveríem (*o* hauríem) tengut
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) tengut
haveriven / haverien (*o* haurien) tengut

SUBJUNCTIU

PRESENT:

tengui
tenguis
tengui
tenguem
tengueu
tenguin

PRETÈRIT IMPERFET:

tenguessi
tenguessis
tenguessi
tenguéssim
tenguéssiu
tenguessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi tengut
hagis tengut
hagi tengut
hàgim tengut
hàgiu tengut
hagin tengut

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi tengut
havessis tengut
havessi tengut
havéssim tengut
havéssiu tengut
havessin tengut

IMPERATIU

2 té / tén
3 tengui
4 tenim
5 teniu

INFINITIU

PRESENT: tendre

PASSAT: haver tengut

GERUNDI

PRESENT: tenint

PASSAT: havent tengut

PARTICIPI

Tengut, tenguda, tenguts, tengudes

PERDRE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 perd
- 2 perds
- 3 perd
- 4 perdem
- 5 perdeu
- 6 perden

PRETERIT INDEFINIT:

he perdut
has perdut
ha perdut
havem perdut
haveu perdut
han perdut

PRETERIT IMPERFET:

perdeva
perdeves
perdeva
perdévem
perdéveu
perdeven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia perdut
havies perdut
havia perdut
haviem perdut
havíveu (*o* haviéu) perdut
havien perdut

FUTUR SIMPLE:

perderé
perderàs
perderà
perderem
perdereu
perderan

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) perdut
haveràs (*o* hauràs) perdut
haverà (*o* haurà) perdut
haverem (*o* haurem) perdut
havereu (*o* haureu) perdut
haveran (*o* hauran) perdut

CONDICIONAL

SIMPLE:

perderia / perderiva
perderies / perderives
perderia / perderiva
perderíem / perderívem
perderíeu / perderíveu
perderien / perderiven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) perdut
haverives / haveries (*o* hauries) perdut
haveriva / haveria (*o* hauria) perdut
haveríem / haveríem (*o* hauríem) perdut
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) perdut
haveriven / haverien (*o* haurien) perdut

SUBJUNCTIU

PRESENT:

perdi
perdis
perdi
perdem
perdeu
perdin

PRETÈRIT IMPERFET:

perdessi
perdessis
perdessi
perdessim
perdessiu
perdessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi perdut
hagis perdut
hagi perdut
hàgim perdut
hàgiu perdut
hagin perdut

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi perdut
havessis perdut
havessi perdut
havéssim perdut
havéssiu perdut
havessin perdut

IMPERATIU

2 perd
3 perdi
4 perdem
5 perdeu

INFINITIU

PRESENT: perdre

PASSAT: haver perdut

GERUNDI

PRESENT: perdent

PASSAT: havent perdut

PARTICIPI

Perdut, perduda, perduts, perdudes

CAURE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 caic
- 2 caus
- 3 cau
- 4 caiem
- 5 caieu
- 6 cauen

PRETERIT INDEFINIT:

só caigut / caiguda
sés caigut / caiguda
és caigut / caiguda
sem caiguts / caigudes
séu caiguts / caigudes
són caiguts / caigudes

PRETERIT IMPERFET:

caieva
caieves
caieva
caiévem
caiéveu
caieven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

era caigut / caiguda
eres caigut / caiguda
era caigut / caiguda
érem caiguts / caigudes
éreu caiguts / caigudes
eren caiguts / caigudes

FUTUR SIMPLE:

cauré
cauràs
caurà
caurem
caureu
cauran

FUTUR COMPOST:

sigueré (o seré) caigut / caiguda
sigueràs (o seràs) caigut / caiguda
siguerà (o serà) caigut / caiguda
siguerem (o serem) caiguts / caigudes
siguereu (o sereu) caiguts / caigudes
sigueran (o seran) caiguts / caigudes

CONDICIONAL

SIMPLE:

cauria / cauriva
cauries / caurives
cauria / cauriva
cauriem / caurívem
cauríeu / cauríveu
caurien / cauriven

COMPOST:

fóra / sigueria / sigueriva caigut / caiguda
fores / sigueries / siguerives caigut / caiguda
fóra / sigueria / sigueriva caigut / caiguda
fórem / sigueríem / siguerívem caiguts / caigudes
fóreu / sigueríeu / sigueríveu caiguts / caigudes
foren / siguerien / sigueriven caiguts / caigudes

SUBJUNCTIU

PRESENT:

caigui
caiguis
caigui
caiguem
caiguen
caiguin

PRETERIT IMPERFET:

caiguessi
caiguessis
caiguessi
caiguéssim
caiguéssiu
caiguessin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui caigut / caiguda
siguis caigut / caiguda
sigui caigut / caiguda
siguem caiguts / caigudes
siguen caiguts / caigudes
siguin caiguts / caigudes

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi caigut / caiguda
fossis / siguessis caigut / caiguda
fossi / siguessi caigut / caiguda
fóssim, fossem / siguéssim caiguts / caigudes
fóssiu, fosseu / siguéssiu caiguts / caigudes
fossin / siguessin caiguts / caigudes

IMPERATIU

2 cau
3 caigui
4 caiem
5 caieu

INFINITIU

PRESENT: caure

PASSAT: ésser caigut / ésser caiguda; ésser caiguts / ésser caigudes

GERUNDI

PRESENT: caient

PASSAT: essent caigut / essent caiguda; essent caiguts / essent caigudes

PARTICIPI

Caigut, caiguda, caiguts, caigudes

TREURE

INDICATIU

PRESENT:

- 1 trec
- 2 treus
- 3 treu
- 4 traïem
- 5 traïeu
- 6 treuen

PRETÈRIT INDEFINIT:

- he tret
has tret
ha tret
havem tret
haveu tret
han tret

PRETÈRIT IMPERFET:

- traieva
traieves
traieva
traiévem
traiéveu
traieven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

- havia tret
havies tret
havia tret
haviem tret
havíveu (*o* havíeu) tret
havien tret

FUTUR SIMPLE:

- trauré
trauràs
traurà
traurem
traureu
trauran

FUTUR COMPOST:

- haveré (*o* hauré) tret
haveràs (*o* hauràs) tret
haverà (*o* haurà) tret
haverem (*o* haurem) tret
havereu (*o* haureu) tret
haveran (*o* hauran) tret

CONDICIONAL

SIMPLE:

- trauria / trauriva
trauries / traurives
trauria / trauriva
trauriem / traurívem
trauríeu / trauríveu
traurien / trauriven

COMPOST:

- haveriva / haveria (*o* hauria) tret
haverives / haveries (*o* hauries) tret
haveriva / haveria (*o* hauria) tret
haveríem / haveríem (*o* hauríem) tret
haveríveu / haveríveu (*o* hauríeu) tret
haveriven / haverien (*o* haurien) tret

SUBJUNCTIU

PRESENT:

tregui
treguis
tregui
traguem
tragueu
treguin

PRETERIT IMPERFET:

traguessi / traïessi
traguessis / traïessis
traguessi / traïessi
traguéssim / traïéssim
traguéssiu / traïéssiu
traguessin / traïessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi tret
hagis tret
hagi tret
hàgim tret
hàgiu tret
hagin tret

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi tret
havessis tret
havessi tret
havéssim tret
havéssiu tret
havessin tret

IMPERATIU

2 treu
3 tregui
4 traïem
5 traïeu

INFINITIU

PRESENT: treure

PASSAT: haver tret

GERUNDI

PRESENT: traient

PASSAT: havent tret

PARTICIPI

Tret, treta, trets, tretes

VEURE

INDICATIU

PRESENT:

1 veig
2 veus
3 veu
4 veiem
5 veieu
6 veuen

PRETÈRIT INDEFINIT:

he vist
has vist
ha vist
havem vist
haveu vist
han vist

PRETÈRIT IMPERFET:

veieva
veieves
veieva
veiévem
veiéveu
veieven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia vist
havies vist
havia vist
haviem vist
havíaveu (*o* haviéu) vist
havien vist

FUTUR SIMPLE:

veuré
veuràs
veurà
veurem
veureu
veuran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) vist
haveràs (*o* hauràs) vist
haverà (*o* haurà) vist
haverem (*o* haurem) vist
haveréu (*o* haureu) vist
haveran (*o* hauran) vist

CONDICIONAL

SIMPLE:

veuria / veuriva
veuries / veurives
veuria / veuriva
veuriem / veurivem
veuríeu / veuríveu
veurien / veuriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) vist
haverives / haveries (*o* hauries) vist
haveriva / haveria (*o* hauria) vist
haverívem / haveríem (*o* hauríem) vist
haveríveu / haveríeu (*o* hauríeu) vist
haveriven / haverien (*o* haurien) vist

SUBJUNCTIU

PRESENT:

vegi
vegis
vegi
vegem
vegeu
vegin

PRETÈRIT IMPERFET:

vegessi / veiessi
vegessis / veiessis
vegessi / veiessi
vegéssim / veiéssim
vegéssiu / veiéssiu
vegessin / veiessin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi vist
hagis vist
hagi vist
hàgim vist
hàgiu vist
hagin vist

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi vist
havessis vist
havessi vist
havéssim vist
havéssiu vist
havessin vist

IMPERATIU

2 veu
3 vegi
4 veiem
5 veieu

INFINITIU

PRESENT: veure

PASSAT: haver vist

GERUNDI

PRESENT: veient

PASSAT: havent vist

PARTICIPI

Vist, vista, vistos, vistas

DIURE

INDICATIU

PRESENT:

1 dic
2 dius
3 diu
4 diem
5 dieu
6 diuen

PRETERIT INDEFINIT:

he dit
has dit
ha dit
havem dit
haveu dit
han dit

PRETERIT IMPERFET:

dieva
dieves
dieva
diévem
diéveu
dieven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia dit
havies dit
havia dit
haviem dit
havíveu (*o* havíeu) dit
havien dit

FUTUR SIMPLE:

digueré / diuré
digueràs / diuràs
diguerà / diurà
diguerem / diurem
diguerèu / diureu
digueran / diuran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) dit
haveràs (*o* hauràs) dit
haverà (*o* haurà) dit
haverem (*o* haurem) dit
haverèu (*o* haureu) dit
haveran (*o* hauran) dit

CONDICIONAL

SIMPLE:

digueria / digueriva / diuria
digueries / diguerives / diuries
digueria / digueriva / diuria
digueríem / diguerívem / diuríem
digueríeu / digueríveu / diuríeu
diguerien / digueriven / diurien

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) dit
haverives / haveries (*o* hauries) dit
haveriva / haveria (*o* hauria) dit
haverívem / haveríem (*o* hauríem) dit
haveríveu / haveríeu (*o* hauríeu) dit
haveriven / haverien (*o* haurien) dit

SUBJUNTIU

PRESENT:

digui
diguis
digui
diguem
digueu
diguin

PRETERIT IMPERFET:

diguessi
diguessis
diguessi
diguéssim
diguéssiu
diguessin

PRETERIT INDEFINIT:

hagi dit
hagis dit
hagi dit
hàgim dit
hàgiu dit
hagin dit

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi dit
havessis dit
havessi dit
havéssim dit
havéssiu dit
havessin dit

IMPERATIU

2 diu *
3 digui
4 diem
5 dieu

INFINITIU

PRESENT: diure

PASSAT: haver dit

GERUNDI

PRESENT: dient

PASSAT: havent dit

PARTICIPI

Dit, dita, dits, dites

* *A davant dels datius singular -li i plural -lis-hi o -lis és digue: digue-li (i no*

**diu-li) i digue-lis-hi o digue-lis.*

3a CONJUGACIÓ

Los verbs de la 3a conjugació se dividin en *PURS*, *INCOATIUS* i *IRREGULARS*.

Són dits *PURS* los verbs que mantenen sempre el mateix radical en totes les formes i que se conjuguen adjunyint-hi les desinències apropiades (persones, temps i modes).

Són dits *INCOATIUS* los verbs que entre el radical i la desinència adjunyin l'increment *-eix-* a les persones

- ❖ 1, 2, 3 i 6 del *present d'indicatiu*;
- ❖ 1, 2, 3 i 6 del *present de subjuntiu*;
- ❖ 2 i 3 de l'*imperatiu*.

Són *IRREGULARS* los verbs que modifiquen lo radical i/o la desinència.

Les desinències de la 3A CONJUGACIO són:

INDICATIU

Present: (*PURS*) -, *-is*, *-í*, *-im*, *-iu*, *-in*;

(*INCOATIUS*) -, *-es*, -, *-im*, *-iu*, *-en*;

Pretèrit imperfet: *-ia* | *-iva*, *-ies* | *-ives*, *-ia* | *-iva*, *-íem* | *-ívem*, *-íeu* | *-íveu*,
-ien | *-iven*;

Futur simple: *-iré*, *-iràs*, *-irà*, *-irem*, *-ireu*, *-iran*;

Condicional simple: *-iria* | *-iriva*, *-iries* | *-irives*, *-iria* | *-iriva*, *-iríem* |
-irívem, *-iríeu* | *-iríveu*, *-irien* | *-iriven*.

Pretèrit indefinit, pretèrit plusquamperfet, futur compost i condicional compost, essent temps compostos, se formen amb l'auxiliar i el participi.

SUBJUNTIU

Present: *-i, -is, -i, -im, -iu, -in;*

Pretèrit imperfet: *-issi, -issis, -issi, -íssim, -íssi, -issin.*

Pretèrit indefinit i pretèrit plusquamperfet, essent temps compostos, se formen amb l'auxiliar i el participi.

IMPERATIU

PURS: (2) -i, (3) -i, (4) -im, (5) -iu;

INCOATIUS: (2) -, (3) -i, (4) -im, (5) -iu.

INFINITIU: *-ir.*

GERUNDI: *-int.*

PARTICIPI: *-it, -ida, -its, -ides.*

VERBS PURS

BULLIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 bull
- 2 bullis
- 3 bulli
- 4 bullim
- 5 bulliu
- 6 bullin

PRETÈRIT INDEFINIT:

- he bullit
has bullit
ha bullit
havem bullit
haveu bullit
han bullit

PRETÈRIT IMPERFET:

bullia / bulliva
bullies / bullives
bullia / bulliva
bulliem / bullivem
bullieu / bulliveu
bullien / bulliven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia bullit
havies bullit
havia bullit
haviem bullit
havíveu (o havíeu) bullit
havien bullit

FUTUR SIMPLE:

bulliré
bulliràs
bullirà
bullirem
bullireu
bulliran

FUTUR COMPOST:

haveré (o hauré) bullit
haveràs (o hauràs) bullit
haverà (o haurà) bullit
haverem (o haurem) bullit
havereu (o haureu) bullit
haveran (o hauran) bullit

CONDICIONAL

SIMPLE:

bulliria / bulliriva
bulliries / bullirives
bulliria / bulliriva
bulliríem / bullirívem
bulliríeu / bulliríveu
bullirien / bulliriven

COMPOST:

haveriva / haveria (o hauria) bullit
haverives / haveries (o hauries) bullit
haveriva / haveria (o hauria) bullit
haveríem / haveríem (o hauríem) bullit
haveríeu / haveríeu (o hauríeu) bullit
haveriven / haverien (o haurien) bullit

SUBJUNTIU

PRESENT:

bulli
bullis
bulli
bullim
bulliu
bullin

PRETÈRIT IMPERFET:

bullissi
bullissis
bullissi
bullíssim
bullíssi
bullissin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi bullit
hagis bullit
hagi bullit
hàgim bullit
hàgiu bullit
hagin bullit

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi bullit
havessis bullit
havessi bullit
havéssim bullit
havéssi bullit
havessin bullit

IMPERATIU

2 *bulli*
3 *bulli*
4 *bullim*
5 *bulliu*

INFINITIU

PRESENT: *bullir*
PASSAT: *haver bullit*

GERUNDI

PRESENT: *bullint*
PASSAT: *havent bullit*

PARTICIPI

Bullit, bullida, bullits, bullides

ACUDIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 acud
- 2 acudís
- 3 acudí
- 4 acudim
- 5 acudiu
- 6 acudin

PRETERIT INDEFINIT:

só acudit / acudida
sés acudit / acudida
és acudit / acudida
sem acudits / acudides
séu acudits / acudides
són acudits / acudides

PRETERIT IMPERFET:

acudia / acudiva
acudies / acudives
acudia / acudiva
acudíem / acudívem
acudíeu / acudíveu
acudien / acudiven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

era acudit / acudida
eres acudit / acudida
era acudit / acudida
érem acudits / acudides
éreu acudits / acudides
eren acudits / acudides

FUTUR SIMPLE:

acudiré
acudiràs
acudirà
acudirem
acudireu
acudiran

FUTUR COMPOST:

sigueré (o seré) acudit / acudida
sigueràs (o seràs) acudit / acudida
siguerà (o serà) acudit / acudida
siguerem (o serem) acudits / acudides
siguerem (o sereu) acudits / acudides
sigueran (o seran) acudits / acudides

CONDICIONAL

SIMPLE:

acudiria / acudiriva
acudiries / acudirives
acudiria / acudiriva
acudiríem / acudirívem
acudiríeu / acudiríveu
acudirien / acudiriven

COMPOST:

fóra / sigueria / sigueriva acudit / acudida
fores / sigueries / siguerives acudit / acudida
fóra / sigueria / sigueriva acudit / acudida
fórem / sigueríem / siguerívem acudits / acudides
fóreu / sigueríeu / sigueríveu acudits / acudides
foren / siguerien / sigueriven acudits / acudides

SUBJUNCTIU

PRESENT:

acudi
acudis
acudi
acudim
acudiu
acudin

PRETERIT IMPERFET:

acudissi
acudissis
acudissi
acudíssim
acudíssi
acudíssi

PRETERIT INDEFINIT:

sigui acudít / acudida
siguis acudít / acudida
sigui acudít / acudida
siguem acudíts / acudides
sigueu acudíts / acudides
signuin acudíts / acudides

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi acudít / acudida
fossis / siguessis acudít / acudida
fossi / siguessi acudít / acudida
fóssim, fossem / siguéssim acudíts / acudides
fóssi, fosseu / siguéssi acudíts / acudides
fossin / siguessin acudíts / acudides

IMPERATIU

2 *acudi*
3 *acudi*
4 *acudim*
5 *acudiu*

INFINITIU

PRESENT: *acudir*

PASSAT: *ésser acudít / ésser acudida; ésser acudíts / ésser acudides*

GERUNDI

PRESENT: *acudint*

PASSAT: *essent acudít / essent acudida; essent acudíts / essent acudides*

PARTICIPI

Acudít, acudida, acudíts, acudides

ADHERIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 adhereix
- 2 adhereixes
- 3 adhereix
- 4 adherim
- 5 adheriu
- 6 adhereixen

PRETÈRIT INDEFINIT:

- he adherit
has adherit
ha adherit
havem adherit
haveu adherit
han adherit

PRETÈRIT IMPERFET:

- adheria / adheriva
adheries / adherives
adheria / adheriva
adheriem / adherivem
adherieu / adheriveu
adherien / adheriven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

- havia adherit
haves adherit
havia adherit
haviem adherit
havíeu (o havíeu) adherit
havien adherit

FUTUR SIMPLE:

- adheriré
adheriràs
adherirà
adherirem
adherireu
adheriran

FUTUR COMPOST:

- haveré (o hauré) adherit
haveràs (o hauràs) adherit
haverà (o haurà) adherit
haverem (o haurem) adherit
havereu (o haureu) adherit
haveran (o hauran) adherit

CONDICIONAL

SIMPLE:

- adheriria / adheririva
adheriries / adheririves
adheriria / adheririva
adheririem / adheririvem
adheririeu / adheririveu
adheririen / adheririven

COMPOST:

- haveriva / haveria (o hauria) adherit
haverives / haveries (o hauries) adherit
haveriva / haveria (o hauria) adherit
haveríem / haveríem (o hauríem) adherit
haveríeu / haveríeu (o hauríeu) adherit
haveriven / haverien (o haurien) adherit

SUBJUNTIU

PRESENT:

adhereix
adhereixis
adhereixi
adherim
adheriu
adhereixin

PRETÈRIT IMPERFET:

adherissi
adherissis
adherissi
adheríssim
adheríssiu
adherissin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi adherit
hagis adherit
hagi adherit
hàgim adherit
hàgiu adherit
hagin adherit

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi adherit
havessis adherit
havessi adherit
havéssim adherit
havéssiu adherit
havessin adherit

IMPERATIU

2 adhereix
3 adhereixi
4 adherim
5 adheriu

INFINITIU

PRESENT: adherir

PASSAT: haver adherit

GERUNDI

PRESENT: adherint

PASSAT: havent adherit

PARTICIPI

Adherit, adherida, adherits, adherides

PARTIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 parteix
- 2 parteixes
- 3 parteix
- 4 partim
- 5 partiu
- 6 parteixen

PRETERIT INDEFINIT:

só partit / partida
sés partit / partida
és partit / partida
sem partits / partides
séu partits / partides
són partits / partides

PRETERIT IMPERFET:

partia / partida
parties / partives
partia / partida
partíem / partívem
partíeu / partíveu
partien / partiven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

era partit / partida
eres partit / partida
era partit / partida
érem partits / partides
éreu partits / partides
eren partits / partides

FUTUR SIMPLE:

partiré
partiràs
partirà
partirem
partireu
partiran

FUTUR COMPOST:

sigueré (o seré) partit / partida
sigueràs (o seràs) partit / partida
siguerà (o serà) partit / partida
siguerem (o serem) partits / partides
siguerem (o sereu) partits / partides
sigueran (o seran) partits / partides

CONDICIONAL

SIMPLE:

partiria / partiriva
partiries / partirives
partiria / partiriva
partíriem / partírivem
partíriem / partíriveu
partirien / partiriven

COMPOST:

fóra / sigueria / sigueriva partit / partida
fores / sigueries / siguerives partit / partida
fóra / sigueria / sigueriva partit / partida
fórem / sigueríem / siguerívem partits / partides
fóreu / sigueríeu / sigueríveu partits / partides
foren / siguerien / sigueriven partits / partides

SUBJUNCTIU

PRESENT:

parteix*i*
parteix*is*
parteix*i*
partim
partiu
parteixin

PRETERIT IMPERFET:

partissi
partissis
partissi
partíssim
partíssi
partíssi

PRETERIT INDEFINIT:

sigui partit / partida
siguis partit / partida
sigui partit / partida
siguem partits / partides
sigueu partits / partides
siguin partits / partides

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi partit / partida
fossis / siguessis partit / partida
fossi / siguessi partit / partida
fóssim, fossem / siguéssim partits / partides
fóssi, fosseu / siguéssi partits / partides
fossin / siguessin partits / partides

IMPERATIU

2 parteix
3 parteixi
4 partim
5 partiu

INFINITIU

PRESENT: partir

PASSAT: ésser partit / ésser partida; ésser partits / ésser partides

GERUNDI

PRESENT: partint

PASSAT: essent partit / essent partida; essent partits / essent partides

PARTICIPI

Partit, partida, partits, partides

VERBS IRREGULARS

De la 3a conjugació són *IRREGULARS* los verbs *eixir* (i compostos), *venir* (i compostos), *cosir* (i compostos), *escopir*, *tossir*.

Aquestos verbs tenen variació en lo radical i/o la desinència.

També hi ha verbs que, essent regulars, però tenen solament lo Participi irregular, i són:

- ❖ *obrir* i *descobrir*, que fan *obert* i *descobert*;
- ❖ *sofrir*, que fa *sofert*.

* * *

L'alguerès té altres verbs de la 3a conjugació que alternen la vocal del radical, com succeeix, per exemple, al verb cosir, i són:

- ❖ *acollir, collir, engolir, florir, fòtir, ofrir, omplir, recollir, rompir, sofrir, que, quan lo radical és tònic, canvien la vocal tònica de o en u: acull; culli; engul; fluri (que, però, és també incoatiu i, per això, pot fer floreix); futis; ufri (que, però, és també incoatiu i, per això, pot fer ofreix); umpl; recullis; rumpin; sufr;*
- ❖ *atrevir, corregir, despedir, digerir, espenyir, estrenyir, fregir (i compostos), llegir, protegir, reflectir, repetir, seguir (i compostos), temir, tenyir, vencir (i compostos), vestir, que, quan lo radical és tònic, canvien la vocal tònica de e en i: corríg; despíd; digíris; espínyi; estrínyis; frigin; llígi; protígis; reflíct; repítis; síg; tímis; tínyin; vínç.*

EIXIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 ix
- 2 ixis
- 3 ixi
- 4 eixim
- 5 eixiu
- 6 ixin

PRETÈRIT INDEFINIT:

só eixit / eixida
sés eixit / eixida
és eixit / eixida
sem eixits / eixides
séu eixits / eixides
són eixits / eixides

PRETÈRIT IMPERFET:

eixia / eixiva
eixies / eixives
eixia / eixiva
eixiem / eixívem
eixieü / eixíveu
eixien / eixiven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

era eixit / eixida
eres eixit / eixida
era eixit / eixida
érem eixits / eixides
éreu eixits / eixides
eren eixits / eixides

FUTUR SIMPLE:

eixiré
eixiràs
eixirà
eixirem
eixireu
eixiran

FUTUR COMPOST:

sigueré (*o seré*) eixit / eixida
sigueràs (*o seràs*) eixit / eixida
siguerà (*o serà*) eixit / eixida
siguerem (*o serem*) eixits / eixides
siguereu (*o sereu*) eixits / eixides
sigueran (*o seran*) eixits / eixides

CONDICIONAL

SIMPLE:

eixiria / eixiriva
eixiries / eixirives
eixiria / eixiriva
eixiríem / eixirívem
eixiríeu / eixiríveu
eixirien / eixiriven

COMPOST:

fóra / sigueria / sigueriva eixit / eixida
fores / sigueries / siguerives eixit / eixida
fóra / sigueria / sigueriva eixit / eixida
fórem / sigueríem / siguerívem eixits / eixides
fóreu / sigueríeu / sigueríveu eixits / eixides
foren / siguerien / sigueriven eixits / eixides

SUBJUNTIU

PRESENT:

ixi
ixis
ixi
eixim
eixiu
ixin

PRETÈRIT IMPERFET:

eixissi
eixissis
eixissi
eixíssim
eixíssi
eixíssi

PRETÈRIT INDEFINIT:

sigui eixit / eixida
siguis eixit / eixida
sigui eixit / eixida
siguem eixits / eixides
sigueu eixits / eixides
siguin eixits / eixides

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi eixit / eixida
fossis / siguessis eixit / eixida
fossi / siguessi eixit / eixida
fóssim, fossem / siguéssim eixits / eixides
fóssi, fosseu / siguéssi eixits / eixides
fossin / siguessin eixits / eixides

IMPERATIU

2 ixi
3 ixi
4 eixim
5 eixiu

INFINITIU

PRESENT: eixir

PASSAT: ésser eixit / ésser eixida; ésser eixits / ésser eixides

GERUNDI

PRESENT: eixint

PASSAT: essent eixit / essent eixida; essent eixits / essent eixides

PARTICIPI

Eixit, eixida, eixits, eixides

Com *eixir* se conjuguen també *creixir*, *reseixir*, *teixir*.

VENIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 vénc
- 2 véns
- 3 ve
- 4 venim
- 5 veniu
- 6 vénen

PRETERIT INDEFINIT:

só vengut / venguda
sés vengut / venguda
és vengut / venguda
sem venguts / vengudes
séu venguts / vengudes
són venguts / vengudes

PRETERIT IMPERFET:

venia / veniva
venies / venives
venia / veniva
veníem / venívem
veníeu / veníveu
venien / veniven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

era vengut / venguda
eres vengut / venguda
era vengut / venguda
érem venguts / vengudes
éreu venguts / vengudes
eren venguts / vengudes

FUTUR SIMPLE:

vengueré
vengueràs
venguerà
venguerem
venguereu
vengueran

FUTUR COMPOST:

sigueré (*o seré*) vengut / venguda
sigueràs (*o seràs*) vengut / venguda
siguerà (*o serà*) vengut / venguda
siguerem (*o serem*) venguts / vengudes
siguereu (*o sereu*) venguts / vengudes
sigueran (*o seran*) venguts / vengudes

CONDICIONAL

SIMPLE:

vengueria / vengueriva
vengueries / venguerives
vengueria / vengueriva
vengueríem / venguerívem
vengueríeu / vengueríveu
venguerien / vengueriven

COMPOST:

fóra / sigueria / sigueriva vengut / venguda
fores / sigueries / siguerives vengut / venguda
fóra / sigueria / sigueriva vengut / venguda
fórem / sigueríem / siguerívem venguts / vengudes
fóreu / sigueríeu / sigueríveu venguts / vengudes
foren / siguerien / sigueriven venguts / vengudes

SUBJUNCTIU

PRESENT:

véngui
vénguis
véngui
venguem
vengueu
vénguin

PRETERIT IMPERFET:

venguessi
venguessis
venguessi
venguéssim
venguéssiu
venguessin

PRETERIT INDEFINIT:

sigui vengut / venguda
siguis vengut / venguda
sigui vengut / venguda
siguem vengus / vengudes
sigueu venguts / vengudes
siguin venguts / vengudes

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

fossi / siguessi vengut / venguda
fossis / siguessis vengut / venguda
fossi / siguessi vengut / venguda
fóssim, fossem / siguéssim venguts / vengudes
fóssiu, fosseu / siguéssiu venguts / vengudes
fossin / siguessin venguts / vengudes

IMPERATIU

2 vine
3 véngui
4 venim
5 veniu

INFINITIU

PRESENT: venir

PASSAT: ésser vengut / ésser venguda; ésser venguts / ésser vengudes

GERUNDI

PRESENT: venint

PASSAT: essent vengut / essent venguda; essent venguts / essent vengudes

PARTICIPI

Vengut, venguda, venguts, vengudes

COSIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 cus
- 2 cusion
- 3 cusi
- 4 cosim
- 5 cosiu
- 6 cusin

PRETÈRIT INDEFINIT:

he cosit
has cosit
ha cosit
havem cosit
haveu cosit
han cosit

PRETÈRIT IMPERFET:

cosia / cosiva
cosies / cosives
cosia / cosiva
cosíem / cosívem
cosíeu / cosíveu
cosien / cosiven

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havia cosit
havies cosit
havia cosit
haviem cosit
havíveu (o havíeu) cosit
haviem cosit

FUTUR SIMPLE:

cosiré
cosiràs
cosirà
cosirem
cosireu
cosiran

FUTUR COMPOST:

haveré (o hauré) cosit
haveràs (o hauràs) cosit
haverà (o haurà) cosit
haverem (o haurem) cosit
havereu (o haureu) cosit
haveran (o hauran) cosit

CONDICIONAL

SIMPLE:

cosiria / cosiriva
cosiries / cosirives
cosiria / cosiriva
cosiríem / cosirívem
cosiríeu / cosiríveu
cosirien / cosiriven

COMPOST:

haveriva / haveria (o hauria) cosit
haverives / haveries (o hauries) cosit
haveriva / haveria (o hauria) cosit
haveríem / haveríem (o hauríem) cosit
haveríeu / haveríeu (o hauríeu) cosit
haveriven / haverien (o haurien) cosit

SUBJUNTIU

PRESENT:

куси
кусис
куси
косим
косиу
кусин

PRETÈRIT IMPERFET:

косисси
косиссис
косисси
косíssим
косíssиу
косиссин

PRETÈRIT INDEFINIT:

хаги косит
хагис косит
хаги косит
хàгим косит
хàгиу косит
хагин косит

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

хавесси косит
хавессис косит
хавесси косит
хавéссим косит
хавéссиу косит
хавессин косит

IMPERATIU

2 куси
3 куси
4 косим
5 косиу

INFINITIU

PRESENT: косир

PASSAT: хавер косит

GERUNDI

PRESENT: косинт

PASSAT: хавент косит

PARTICIPI

Косит, косида, коситс, косидес

Com *cosir* se conjuga *descosir* que, però, a la persona 1 del Present d'Indicatiu, essent un polisíl·lab agut que acaba en vocal + s, pren l'accent a damunt de la *u*: (jo) *descús*.

OMPLIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 umpl
- 2 umplis
- 3 umpli
- 4 omplim
- 5 ompliu
- 6 umplin

PRETÈRIT INDEFINIT:

he omplit
has omplit
ha omplit
havem omplit
haveu omplit
han omplit

PRETÈRIT IMPERFET:

omplia / ompliva
omplies / omplives
omplia / ompliva
omplíem / omplívem
omplíeu / omplíveu
omplien / ompliven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia omplit
havies omplit
havia omplit
haviem omplit
havíveu (*o* havíeu) omplit
havien omplit

FUTUR SIMPLE:

ompliré
ompliràs
omplirà
omplirem
omplireu
ompliran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) omplit
haveràs (*o* hauràs) omplit
haverà (*o* haurà) omplit
haverem (*o* haurem) omplit
havereu (*o* haureu) omplit
haveran (*o* hauran) omplit

CONDICIONAL

SIMPLE:

ompliria / ompliriva
ompliries / omplirives
ompliria / ompliriva
ompliríem / omplirívem
ompliríeu / ompliríveu
omplirien / ompliriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) omplit
haverives / haveries (*o* hauries) omplit
haveriva / haveria (*o* hauria) omplit
haveríem / haveríem (*o* hauríem) omplit
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) omplit
haveriven / haverien (*o* haurien) omplit

SUBJUNTIU

PRESENT:

umpli
umplis
umpli
omplim
ompliu
umplin

PRETÈRIT IMPERFET:

omplissi
omplissis
omplissi
omplíssim
omplíssi
omplissin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi omplit
hagis omplit
hagi omplit
hàgim omplit
hàgiu omplit
hagin omplit

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi omplit
havessis omplit
havessi omplit
havéssim omplit
havéssi
havessin omplit

IMPERATIU

2 umpli
3 umpli
4 omplim
5 ompliu

INFINITIU

PRESENT: omplir

PASSAT: haver omplit

GERUNDI

PRESENT: omplint

PASSAT: havent omplit

PARTICIPI

Omplit, omplida, omplits, omplides

La mateixa alternança vocàlica *du* del radical tònic, a les mateixes persones, temps i modes de *cosir* i *omplir*, hi és també a la conjugació dels verbs *acollir*, *collir*, *engolir*, *ofrir* i *florir* (que però són també incoatius, sense canvi de vocal: *ofreix* | *ufr*, *floreix* | *fluri*), *fotir*, *recollir*, *rompir*, *sofrir*, *tossir*.

LLEGIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 llig
- 2 lligis
- 3 lligi
- 4 llegim
- 5 llegiu
- 6 lligin

PRETÈRIT INDEFINIT:

he llegit
has llegit
ha llegit
havem llegit
haveu llegit
han llegit

PRETÈRIT IMPERFET:

llegia / llegiva
llegies / llegives
llegia / llegiva
llegíem / llegívem
llegíeu / llegíveu
llegien / llegiven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia llegit
havies llegit
havia llegit
haviem llegit
havíveu (*o* havíeu) llegit
havien llegit

FUTUR SIMPLE:

llegiré
llegiràs
llegirà
llegirem
llegireu
llegiran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) llegit
haveràs (*o* hauràs) llegit
haverà (*o* haurà) llegit
haverem (*o* haurem) llegit
havereu (*o* haureu) llegit
haveran (*o* hauran) llegit

CONDICIONAL

SIMPLE:

llegiria / llegiriva
llegiries / llegirives
llegiria / llegiriva
llegiríem / llegirívem
llegiríeu / llegiríveu
llegirien / llegiriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) llegit
haverives / haveries (*o* hauries) llegit
haveriva / haveria (*o* hauria) llegit
haveríem / haveríem (*o* hauríem) llegit
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) llegit
haveriven / haverien (*o* haurien) llegit

SUBJUNTIU

PRESENT:

llogi
llogis
llogi
llogim
llogiu
llogin

PRETÈRIT IMPERFET:

llogissi
llogissis
llogissi
llogíssim
llogíssi
llogissin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi llogit
hagis llogit
hagi llogit
hàgim llogit
hàgiu llogit
hagin llogit

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi llogit
havessis llogit
havessi llogit
havéssim llogit
havéssi
havessin llogit

IMPERATIU

2 llogi
3 llogi
4 llogim
5 llogiu

INFINITIU

PRESENT: llogir

PASSAT: haver llogit

GERUNDI

PRESENT: llogint

PASSAT: havent llogit

PARTICIPI

Llogit, llogida, llogits, llogides

La mateixa alternança vocàlica *eli* del radical tònic, a les mateixes persones, temps i modes de *llogir*, hi és també a la conjugació dels verbs *atrevir*, *corregir*, *despedir*, *digerir*, *espenyir*, *estrenyir*, *fregir* (i compostos), *protegir*, *reflectir*, *repetir*, *seguir* (i compostos), *temir*, *tenyir*, *vencir* (i compostos; la persona 1 del Present d'Indicatiu fa: jo *vinç*), *vestir*.

SEGUIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 sig
- 2 siguis
- 3 sigui
- 4 seguim
- 5 seguIU
- 6 siguin

PRETÈRIT INDEFINIT:

he seguit
has seguit
ha seguit
havem seguit
haveu seguit
han seguit

PRETÈRIT IMPERFET:

seguia / seguiva
seguies / seguives
seguia / seguiva
seguíem / seguívem
seguíeu / seguíveu
seguien / seguiven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia seguit
havies seguit
havia seguit
haviem seguit
havíeu (o havíeu) seguit
havien seguit

FUTUR SIMPLE:

seguiré
seguiràs
seguirà
seguirem
seguireu
seguiran

FUTUR COMPOST:

haveré (o hauré) seguit
haveràs (o hauràs) seguit
haverà (o haurà) seguit
haverem (o haurem) seguit
havereu (o haureu) seguit
haveran (o hauran) seguit

CONDICIONAL

SIMPLE:

seguiria / seguiriva
seguiries / seguirives
seguiria / seguiriva
seguiriem / seguirivem
seguiríeu / seguiríveu
seguirien / seguiriven

COMPOST:

haveriva / haveria (o hauria) seguit
haverives / haveries (o hauries) seguit
haveriva / haveria (o hauria) seguit
haveríem / haveríem (o hauríem) seguit
haveríeu / haveríeu (o hauríeu) seguit
haveriven / haverien (o haurien) seguit

SUBJUNCTIU

PRESENT:

sigui
siguis
sigui
seguim
seguiu
siguin

PRETÈRIT IMPERFET:

seguissi
seguissis
seguissi
seguíssim
seguíssi
seguissin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi seguit
hagis seguit
hagi seguit
hàgim seguit
hàgiu seguit
hagin seguit

PRETERIT PLUSQUAMPERFET:

havessi seguit
havessis seguit
havessi seguit
havéssim seguit
havéssi seguit
havessin seguit

IMPERATIU

2 sigui
3 sigui
4 seguim
5 seguiu

INFINITIU

PRESENT: seguir

PASSAT: haver seguit

GERUNDI

PRESENT: seguint

PASSAT: havent seguit

PARTICIPI

Seguit, seguida, seguits, seguides

VESTIR

INDICATIU

PRESENT:

- 1 vist
- 2 vistis
- 3 visti
- 4 vestim
- 5 vestiu
- 6 vistin

PRETÈRIT INDEFINIT:

he vestit
has vestit
ha vestit
havem vestit
haveu vestit
han vestit

PRETÈRIT IMPERFET:

vestia / vestiva
vesties / vestives
vestia / vestiva
vestíem / vestívem
vestíeu / vestíveu
vestien / vestiven

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havia vestit
havies vestit
havia vestit
haviem vestit
havíveu (*o* havíeu) vestit
havien vestit

FUTUR SIMPLE:

vestiré
vestiràs
vestirà
vestirem
vestireu
vestiran

FUTUR COMPOST:

haveré (*o* hauré) vestit
haveràs (*o* hauràs) vestit
haverà (*o* haurà) vestit
haverem (*o* haurem) vestit
havereu (*o* haureu) vestit
haveran (*o* hauran) vestit

CONDICIONAL

SIMPLE:

vestiria / vestiriva
vestiries / vestirives
vestiria / vestiriva
vestiríem / vestirívem
vestiríeu / vestiríveu
vestirien / vestiriven

COMPOST:

haveriva / haveria (*o* hauria) vestit
haverives / haveries (*o* hauries) vestit
haveriva / haveria (*o* hauria) vestit
haveríem / haveríem (*o* hauríem) vestit
haveríeu / haveríeu (*o* hauríeu) vestit
haveriven / haverien (*o* haurien) vestit

SUBJUNTIU

PRESENT:

visti
vistis
visti
vestim
vestiu
vistin

PRETÈRIT IMPERFET:

vestissi
vestissis
vestissi
vestíssim
vestíssi
vestissin

PRETÈRIT INDEFINIT:

hagi vestit
hagis vestit
hagi vestit
hàgim vestit
hàgiu vestit
hagin vestit

PRETÈRIT PLUSQUAMPERFET:

havessi vestit
havessis vestit
havessi vestit
havéssim vestit
havéssi
havessin vestit

IMPERATIU

2 visti
3 visti
4 vestim
5 vestiu

INFINITIU

PRESENT: vestir

PASSAT: haver vestit

GERUNDI

PRESENT: vestint

PASSAT: havent vestit

PARTICIPI

Vestit, vestida, vestits, vestides

DIÈRESI

La dièresi (¨) és un senyal gràfic, compost de dos puntets, que se posa exclusivament a damunt de la *i* (i) i de la *u* (ü) amb les funcions següents:

- ❖ per indicar que la *-u-* dels grups *GUE, GUI, QUE, QUI*, no és muda: *següent, ambigüitat, qüestió, ubiqüitat*;
- ❖ per indicar que la *-i-* i la *-u-* no formen **diftong decreixent** amb la vocal precedent: *flüdesa, räim, veïna, xäita; dürn, Seü, vüd*;
- ❖ per indicar que la *-i-* en posició intervocàlica no forma diftong ni amb la vocal que hi és primer ni amb la que hi és després.

DIFTONG:

unió de dos sons vocàlics pronunciats en una sola síl·laba.

* * *

DIFTONG DECREIXENT:

diftong compost d'una vocal seguida d'una semivocal.

Aquest últim cas d'ús de la dièresi, quant a la conjugació verbal, és lo de les següents formes verbals dels verbs acabats en *vocal + ir*.

- persones 4 i 5 del Present d'INDICATIU (*obeïm; obeïu*);
- persones 1, 2, 3 i 6 del Preterit Imperfet d'INDICATIU (*obeïal-ïva; obeïesl-ïves; obeïal-ïva; obeïenl-ïven*);
- persones 4 i 5 del Present de SUBJUNTIU (*obeïm; obeïu*);
- persones 1, 2, 3 i 6 del Preterit Imperfet de SUBJUNTIU (*obeïssi; obeïssis; obeïssi; obeïssin*);
- persones 4 i 5 de l'IMPERATIU (*obeïm; obeïu*);
- PARTICIPI (*obeït, obeïda, obeïts, obeïdes*).

No porten dièresi:

- ❖ les paraules que, segons les normes d'accentuació, tenen de portar accent:

AMB DIÈRESI	AMB ACCENT
(1) <i>traia/traïva</i> (2) <i>traïes/traïves</i> (3) <i>traia/traïva</i> (6) <i>traïen/traïven</i>	(4) <i>traíem/traívem</i> (5) <i>traíeu/traíveu</i>
<i>Lluïsa</i>	<i>Lluís</i>
<i>països</i>	<i>país</i>

- ❖ les paraules que tenen los sufixos *-ISME*, *-ISTA*: *arcaisme*, *ateisme*; *altruista*, *egoista*;
- ❖ los INFINITIUS, los GERUNDIS, los FUTURS i els CONDICIONALS dels verbs acabats en *vocal + -ir*.

INFINITIU	<i>agrair</i>	<i>beneir</i>	<i>custoir</i>	<i>produir</i>
GERUNDI	<i>agraint</i>	<i>beneint</i>	<i>custoint</i>	<i>produint</i>
FUTUR	<i>agrairé</i> , etc.	<i>beneiré</i> , etc.	<i>custoiré</i> , etc.	<i>produiré</i> , etc.
CONDICIONAL	<i>agrairia</i> , etc.	<i>beneiria/-iva</i> , etc.	<i>custoiria/-iva</i> , etc.	<i>produiria/-iva</i> , etc.

Per l'ús correcte de la dièresi és convenient de tendre compte que:

- ❖ generalment si se produeix **hiat** en una paraula originària, se produeix també als derivats:

- *veí* - *veïna*, *veïns*, *veïnat*,
- *ruïna* - *arruïnar*, *arruïnat*.

HIAT:
successió de dues vocals amb sons distints, sense formar diftong.

Excepció: *país* – *països*, però *païsatge*;

- ❖ convé consultar els diccionaris per fixar visualment la grafia de les paraules amb dièresi, especialment en casos com:

DIFTONG	HIAT
<i>heroic</i>	<i>heroïcitat</i>
<i>fluid</i>	<i>fluidesa</i>
<i>laic</i>	<i>laïcitat</i>
<i>trapezoide</i>	<i>trapezoïdal</i>

GUIONET

S'escriuen amb guionet (-):

- ❖ los numerals compostos, per separar les desenes de les unitats i les unitats de les centenes: *vint-i-nou*, *seixanta-dos*, *quatre-cents*, *set-centes*;
- ❖ les paraules compostes que comencen amb el nom d'un punt cardinal: *sud-americana*, *nord-est*, *nord-africà*, *Sud-àfrica*, *est-europeu*;
- ❖ los compostos repetitius i expressius: *nai-nai*, *gira-gira*, *veri-veri*, *cau-cau*, *tira-tira*, *arronsa-arronsa*, *zig-zag*, *esi-esí*;
- ❖ los compostos no adaptats que vénen d'altres llengües: *ex-libris*, *dalai-lama*;
- ❖ les paraules *avant-d'ahir*, *guarda-roba*, *penja-roba*;
- ❖ los derivats amb el prefix *no-* quan lo segon element és un substantiu: *no-bel·ligerància*, *no-violència*.

GUIONET I PRONOMS FEBLES

Los PRONOMS FEBLES van sempre a costat del verb que complementen. Poden anar sols o combinats amb altres.

Se posen després del verb en INFINITIU (fores dels verbs acabats en *-re*, en alguerès), GERUNDI i IMPERATIU. En los altres casos se posen a davant.

Los pronoms *ME*, *TE*, *SE*, *NOS*/*MOS*, *VOS*, *NE*, *HI*, *LI*, *LIS* *HI*, *LA*, *LES* quan se posen després de la forma verbal acabada en vocal, consonant o **semivocal**, sempre se separen del verb amb un GUIONET: *donant-me*, *colga-te*, *prenint-se*, *vestim-mos*, *decidiu-vos*, *feu-li*, *posar-hi*, *tiri-ne*, *comprar-lis-hi*, *renta-les*, *juga-la*.

Los pronoms *LO*/*EL*, *LOS*/*ELS* solament quan la forma acaba en consonant: *dient-lo*, *amarar-los*.

SEMIVOCAL:

so vocàlic dèbil que forma diftong amb una altra vocal forta.

APÒSTROF I PRONOMS FEBLES

L'apòstrof és un senyal gràfic (') que serveix per senyalar l'omissió d'una lletra.

Los pronoms febles **LO** i **LOS**, quan són després del verb, s'apostrofen (emprant les formes reduïdes **'L**, **'LS**) si el verb acaba en vocal i, en alguerès, també quan acaba en semivocal: *avisa'l*, *porta'ls*, *alci'l*, *menja'ls*; *donau'ls*, *acolliu'ls*, *preniu'l*, *feu'ls*.

Quan se troben a davant del verb i aqueix comença en consonant, s'escriuen amb la forma plena (**ME**, **TE**, **SE**, **NOS/MOS**, **VOS**, **LO**, **LA**, **LOS**, **LES**, **LI**, **LIS HI**, **HI**, **NE**) i separats del verb (*me vol*, *ne compra*, *hi va*, *lis hi digueré*).

Si el verb comença per vocal o *h-*, se tenen d'emprar les formes elidides (**M'**, **T'**, **S'**, **L'**, **N'**), apostrofant-les (*m'agrada*, *t'arribarà*, *s'era*, *l'havies*, *n'omplirem*).

Se tenen d'escriure així també quan, fonèticament, en alguerès pronom feble i verb sonen separats (*m'ixi* i no **me ixi*).

En cas de combinació de més pronoms febles, l'apòstrof se té de posar el més a mà dreta possible, suprimint la vocal de l'últim pronom: *me'n vaig*, *te'l dic*, *se'ls menjaran*, *mo'n tornarem*, *vo'n muntareu*, *pren-te'n* (i no **m'en*, **t'el*, **s'els*, **m'on*, **v'on*, **pren-t'en*).